

Viktorija Lovrić dipl. pravnik

STEČAJ NAD IMOVINOM DUŽNIKA POJEDINCA

1.UVOD

Dana 01. siječnja 1997. g. stupio je na snagu Stečajni zakon¹, čime je otpočela reforma insolventijskog prava u Republici Hrvatskoj. Jedna od bitnih novina u odnosu na ranije uređenje te materije je uvođenje stečaja nad imovinom fizičkih osoba. Sama povijest insolventijskog prava usko je vezana upravo na odnos dužnika fizičke osobe i njegovih vjerovnika. Još od osamnaestog stoljeća p.n.e. Hamurabijev zakonik propisivao je dužničko ropstvo ne samo dužnika nego i njegove obitelji kao način rješavanja dužničko -vjerovničkog odnosa. Tijekom povijesti ti su odnosi mijenjani, ali je insolventijsko pravo u pravilu uređivalo stečaj nad imovinom dužnika pojedinca, i to u početku samo nad imovinom trgovaca, a u novijim kodifikacijama i nad imovinom potrošača. Razvojem pravnih osoba po prirodi stvari pojavila se potreba zakonskog uređenja stečaja nad tim subjektima.

Prvi Stečajni zakon na našim područjima, onaj iz 1857. g. u Banskoj Hrvatskoj, uređivao je stečaj nad imovinom fizičkih osoba. Kasniji zakoni, zaključno sa Zakonom o stečaju i Zakonom o prinudnom poravnanju van stečaja iz 1929., pisani

¹ Stečajni zakon, NN br. 44/96-dalje SZ
Zakon o izmjenama i dopunama Stečajnog zakona, NN br. 29/99
Zakon o izmjenama i dopunama Stečajnog zakona, NN br. 129/00
Zakon o izmjenama i dopunama Stečajnog zakona, NN br. 123/03

po uzoru na austrijski zakon uređivali su osim stečaja nad pravnim osobama i stečaj nad imovinom fizičkih osoba.

Od uvođenja samoupravnog socijalizma u bivšoj državi, kada se stečajevi nisu uopće provodili, do danas kada se pred trgovačkim sudovima vodi više tisuća stečajnih postupka, stečajevi su pretpjeli značajne izmjene. Uz opće reforme društva i harmonizaciju pravnog sustava priključkom na reforme europskih insolventijskih prava, naše novo insolventijsko pravo proširilo je pojam stečajnog dužnika i uvelo mogućnost provođenja stečaja nad imovinom dužnika pojedinca. Reforme ipak nisu bile tako radikalne da dopuste stečaj nad imovinom svih fizičkih osoba, pa se stečaj može provesti samo nad imovinom dvije kategorije fizičkih osoba, obrtnika i trgovca pojedinca. Time je odstupljeno od uzora iz njemačkog *Insolvenzordnung* koji pojam dužnika pojedinca izjednačava sa pojmom fizičke osobe. Obzirom na rast potrošačkog mentaliteta i tendencije suvremenih europskih zakonodavstava, može se očekivati da će se uskoro i kod nas uvesti mogućnost provođenja stečaja nad imovinom svih fizičkih osoba.

Temeljni izvor stečajnog prava za stečaj nad imovinom dužnika pojedinca je Stečajni zakon, čije odredbe uređuju uvjete za otvaranje stečajnog postupka, sam stečajni postupak, pravne posljedice otvaranja i provedbe postupka, stečajni plan i osobnu upravu i ta pravila su u pretežitom su dijelu jednaka za sve stečajne dužnike. Zakon ipak sadrži određena pravila koja se odnose samo na stečajne postupke nad imovinom dužnika pojedinca vodeći računa o činjenici da je dužnik pojedinac fizička osoba, koja postoji neovisno o ishodu stečaja. Zato je i odnos vjerovnika prema takvom stečajnom dužniku specifičan. Pravni odnosi stečajnog dužnika i njegovih vjerovnika ne iscrpljuju se zaključenjem stečajnog postupka. Vjerovnici i nakon zaključenja stečajnog postupka mogu svoje tražbine prema dužniku pojedincu neograničeno ostvarivati u ovršnom postupku. Zakonom je uređena i mogućnost postizanja suglasnosti vjerovnika sa dužnikom pojedincem već u ranoj fazi postupka, što dovodi do obustave postupka bez likvidacije dužnikovog poduzeća. Vjerovnici mogu odnose sa dužnikom urediti prihvaćanjem i provedbom stečajnog plana sa ili bez likvidacije dužnikovog poduzeća, a uređeno je i oslobođenje dužnika od preostalih obveza nakon zaključenja stečajnog postupka. Osim stečajnog zakona

supsidijarno se u stečajnom postupku primjenjuju i opća pravila civilnog prava i civilnog procesnog prava.

U tekstu će biti riječi o nadležnosti za postupanje, specifičnim uvjetima za otvaranje stečajnog postupka nad imovinom dužnika pojedinca, utjecaju ograničenja odgovornosti dužnika pojedinca za civilne obveze na formiranje stečajne mase, obustavi stečajnog postupka na temelju suglasnosti vjerovnika stečajnog dužnika te o oslobođenju dužnika pojedinca od preostalih obveza .

2. NADLEŽNOST ZA POSTUPANJE I PRETPOSTAVKE ZA OTVARANJE STEČAJNOG POSTUPKA

2. 1. Nadležnost za postupanje

Posljednja novela stečajnog zakona otklonila je dilemu o stvarnoj nadležnosti sudova za provođenje stečajnog postupka nad imovinom dužnika pojedinca. **U stečajnom postupku isključivo je stvarno i mjesno nadležan trgovački sud na čijem se području nalazi sjedište dužnika pojedinca** (čl. 5. SZ). Time je prestala primjena nespretno sročene odredbe iz čl. 19. st. 2. Zakona o sudovima³ po kojoj su trgovački sudovi bili nadležni provoditi samo postupak stečaja nad pravnim osobama. U tom zakonu izostalo je pravilo o stvarnoj nadležnosti za provođenje stečaja nad imovinom fizičkih osoba. Zato je pred općinskim sudovima , kao općestvarno nadležnim sudovima , otpočeo određeni broj stečajnih postupka nad imovinom dužnika pojedinca. Nakon posljednje novele Stečajnog zakona ostala je dvojbeno mogućnost ustupa stečajnih predmeta trgovačkim sudovima, koji su

³ Zakon o sudovima NN br.3/94,75/95,100/96,115/97,131/97,129/00,67/01)

specijalizirani i educirani za provođenje stečajeva. Stečajni zakon ne sadrži pravila o postupanju suda za slučaj promjene stvarne nadležnosti suda tijekom stečajnog postupka, pa se supsidijarno na odgovarajući način primjenjuju pravila Zakona o parničnom postupku. ZPP određuje do kojeg se stadija u postupku sud može po službenoj dužnosti ili po prigovoru tuženika oglasiti stvarno nenadležnim (čl. 8 ZOID ZPP), pa bi se odgovarajućom primjenom tog pravila u stečaju općinski sud mogao oglasiti stvarno nenadležnim i predmet ustupiti trgovačkom sud kao isključivo stvarno nadležnom najkasnije na ročištu za ispitivanje uvjeta za otvaranje stečajnog postupka.. Smatram uputnim zbog specifičnosti stečajnog postupka da trgovački sudovi prihvate postupanje u svim ustupljenim stečajnim predmetima .Trgovački sud kojemu je ustupljen stečajni predmet od strane općinskih sudova nastavit će stečajni postupak kao da je bio pokrenut kod tog suda. Procesne radnje koje je poduzeo općinski sud (otvaranje stečajnog postupka, imenovanje stečajnog upravitelja, izvođenje dokaza i sl.) nisu bez važnosti samo zato što ih je poduzeo stvarno nenadležni sud. Zato će ih trgovački sud , kojemu predmet bude ustupljen, koristiti kao da su pred njim poduzete .

2. 2. Pretpostavke za otvaranje stečajnog postupka

2.2.1. Općenito o pretpostavkama

Otvaranje stečajnog postupka moguće je samo ako su ispunjene određene zakonske pretpostavke. U bitnomu se te pretpostavke mogu svrstati u objektivne i subjektivne, te formalne i materijalne⁴ Pod pojmom objektivnih pretpostavki podrazumijevaju se **postojanje kojega od stečajnih razloga i imovina dužnika dostatna barem za pokriće troškova postupka**. Kada je u pitanju otvaranje stečajnog postupka nad imovinom dužnika pojedinca u obzir dolaze samo stečajni razlozi insolventnosti i prijeteće insolventnosti dužnika. Pod pojam posebne objektivne procesne pretpostavke može se svrstati i **uplata predujma za pokriće troškova provođenja prethodnog postupka**.

⁴ prof. dr. Mihajlo Dika , Insolvencijsko pravo

Subjektivne pretpostavke su **postojanje dužnika i barem jednog vjerovnika**. Stečajni zakon dužnikom pojedincem smatra samo obrtnika i trgovca pojedinca. Što se pak tiče vjerovnika, nije nužno da bude više vjerovnika. Stečaj se može provesti i sa samo jednim vjerovnikom. Stečajni postupak provodi se doduše, u pravilu radi skupnog namirenja (više) vjerovnika, što je i izrijekom proklamirani cilj stečajnog postupka, ali i radi eliminacije gospodarski nesposobnog subjekta iz poslovnog prometa. Dužnik pojedinac ima dvije kategorije vjerovnika: one vezane uz poslovanje dužnika u obavljanju registrirane djelatnosti i ostale vjerovnike. Zakon nije izvršio kategorizaciju vjerovnika obzirom na pravnu osnovu njihovih tražbina, pa su svi dužnikovi vjerovnici aktivno legitimirani predložiti otvaranje stečajnog postupka. Uvjet je jedino da učine vjerovatnim postojanje tražbine i, kada je u pitanju dužnik pojedinac, stečajni razlog insolventnosti.

Obzirom da je preduvjet svih insolventijskih postupaka otvaranje stečajnog postupka, objektivne i subjektivne pretpostavke za otvaranje stečajnog postupka ujedno su i pretpostavke za otvaranje drugih insolventijskih postupaka (reorganizacijski postupak, osobna uprava i dr.).

2. 2. 1. 1. Fizička osoba kao stečajni dužnik

Stečajni dužnik je osoba nad čijom se imovinom provodi stečajni postupak. Stečajni se postupak provodi nad pravnom osobom i nad imovinom dužnika pojedinca, osim ako zakonom nije drugačije određeno. Za pravne osobe propisano je generalno pravilo o mogućnosti provođenja stečaja. Određeno je, doduše, niz iznimaka, uz utvrđenje da su neke pravne osobe apsolutno a neke relativno izuzete od stečaja. Kada su u pitanju fizičke osobe, norma je vrlo restriktivna. Uz opće pravilo da se stečaj može provesti nad imovinom dužnika pojedinca, dodana je i odredba da se dužnikom pojedincem smatra samo obrtnik i trgovac pojedinac (11/1 SZ). Time je radikalno odstupljeno od njemačkog *Insolvenzordnung*⁵, koji je poslužio kao uzor pri izradi zakona, a koji propisuje da se stečaj može provesti nad imovinom svake fizičke osobe. Tako se mogućnost provođenja stečaja nad imovinom fizičkih osoba ograničila na imovinu malih poduzetnika. Radi se o osobama koje samostalno, trajno

⁵ Insolvenzordnung, paragraf 11

obavljaju neku gospodarsku djelatnost proizvodnjom, prometom i pružanjem usluga na tržištu radi stjecanja dobiti, a djelatnost obavljaju na obrtni način, bilo kao obrtnici ili kao trgovci pojedinci.

Dvojbeno je da li fizička osoba mora imati status obrtnika ili trgovca pojedinca u trenutku podnošenja prijedloga za otvaranje stečajna. Prema jednom tumačenju da bi se nad imovinom fizičke osobe mogao otvoriti stečajni postupak, svojstvo obrtnika ili trgovca pojedinca ta osoba mora imati barem u trenutku podnošenja prvog obrazloženog prijedloga za otvaranje stečajnog postupka podnijetog od ovlaštene osobe. Prema drugom tumačenju, kojemu se pretežito priklonila sudska praksa, dovoljno je da je fizička osoba imala status obrtnika ili trgovca pojedinca, da vjerovnik koji predlaže stečaj učini vjerovatnost postojanje tražbine upravo iz poslovanja dužnikovog poduzeća, te da u trenutku otvaranja stečajna još postoji nepodijeljena imovina dostatna barem za pokriće troškova postupka. U svakom slučaju gubitak svojstva obrtnika ili trgovca pojedinca nakon podnošenja prvog obrazloženog prijedloga za otvaranje stečajna ne sprječava nastavak postupka nad dužnikovom imovinom.

Status dužnika pojedinca je samo inicijalna pretpostavka za podnošenje prijedloga, a ako ta pretpostavka tijekom postupka otpadne postupak se može nastaviti sve dok postoji djeljiva imovina dostatna barem za pokriće troškova stečajnog postupka. Zato čak ni smrt dužnika pojedinca nije okolnost uz koju Stečajni zakon prisuje obustavu stečajnog postupka. Sa stajališta prava ukidanjem nositelja prava ili imovinske cjeline ne završava se bezuvjetno i stečajni postupak. Dok god ima dodatne imovine dostatne za pokriće barem troškova postupka, postupak se nastavlja. Činjenica smrti ipak ima određene pravne učinke na tijek stečajnog postupka. U onom stečajnom postupku u kojemu stečajni upravitelj vodi poslove dužnika pojedinca vezane uz stečajnu masu, nakon smrti dužnika pojedinca stečajni će upravitelj nastaviti i dalje voditi te poslove. Kod stečajna u kojemu je odobrena osobna uprava smrt dužnika pojedinca ima određene procesnopravne posljedice na stečajni postupak. Uloga dužnika pojedinca u takvom je postupku dvojaka. Dužnik pojedinac kojemu je sud odobrio osobnu upravu zadržava sva ona prava koja mu u stečajnom postupku pripadaju kao dužniku pojedincu, te i prava vođenja svojih poslova koji su vezani uz stečajnu masu. Pravo na osobnu upravu je osobno

neprenosivo pravo dužnika pojedinca, pa se njegovom smrću gasi i samo pravo. Zato će sud u toj procesnoj situaciji imenovati stečajnog upravitelja radi nastavka poslova vezanih uz stečajnu masu. Do imenovanja stečajnog upravitelja poslovi se mogu povjeriti privremenom zastupniku stečajne mase imenovanom po pravilima za imenovanje privremenog zastupnika uređenim Zakonom o parničnom postupku.

Nasljednici stečajnog dužnika ne smatraju se dužnikom pojedincem u smislu Stečajnog zakona, ali im pripadaju sva prava koja inače u pripadaju nasljednicima po pravilima nasljednog prava. U slučaju stečaja to se pravo ograničava na pravo na eventualni ostatak stečajne mase. Ako bi nasljednici, kao osobe koje je dužnik pojedinac po zakonu dužan uzdržavati, imali pravo na uzdržavanje iz stečajne mase za života dužnika pojedinca, to pravo im smrću dužnika ne prestaje.

Hrvatsko državljanstvo dužnika pojedinca također nije nužan preduvjet za vođenje stečajnog postupka nad dužnikovom imovinom, dovoljno je i samo svojstvo obrtnika ili trgovca pojedinca. Strani državljani mogu u Republici Hrvatskoj pod zakonom propisanim uvjetima i uz ishođenje radne dozvole obavljati djelatnost obrta u obliku registriranog zanimanja u svojstvu obrtnika ili trgovca pojedinca. Nad njihovom imovinom može se voditi stečajni postupak radi skupnog namirenja vjerovnika čak i u slučaju da se u zemlju čiji državnu pripadnost ima dužnik pojedinac nije dopušteno vođenje stečaja nad imovinom fizičkih osoba. U slučaju stečaja nad imovinom dužnika pojedinca- stranca u stečajnu masu utvrdit će se imovina na području Republike Hrvatske, a imovina u inozemstvu samo ako je to moguće po pravilima za međunarodni stečaj i pravilima za priznanje stranih sudskih odluka u državi priznanja.

2. 2. 1.1. 1. Obrtnik kao dužnik pojedinac

Obrtnik je u smislu Zakona o obrtu fizička osoba koja samostalno i trajno obavlja dopuštenu gospodarsku djelatnost u skladu sa propisima o obrtu, a sa svrhom postizanja dobiti. U poslovanju obrtnik obavlja djelatnost u svoje ime i za

svoj račun .Djelatnost obrtnika ostvaruje se proizvodnjom , prometom i pružanjem usluga na tržištu, pa obrtnik spada u krug osoba koje se smatraju trgovcima. Da bi se fizička osoba mogla svrstati kao obrtnik pod pojam dužnika pojedinca, i njena imovina potpasti pod pravila insolventijskog postupka , nužan formalni preduvjet je upis u registar obrtnika koji vode nadležni županijski uredi ili ured Grada Zagreba. Osobe koje samostalno i trajno obavljaju gospodarsku djelatnost radi stjecanja dobiti , i ispunjavaju uvjete za upis u obrtni registar , ali nisu upisane u registar obrtnika (rade na crno) ne smatraju se dužnikom pojedincem u smislu stečajnog zakona, pa se nad njihovom imovinom ne može provesti stečajni postupak. Pojam obrtnika pogrešno se poistovjećuje i sa širim pojmom osoba koje se bave samostalnim zanimanjima , a čiji se dohodak oporezuje po poreznim propisima⁶ Fizičke osobe koje se povremeno ili trajno bave samostalnim zanimanjima, te djelatnošću poljoprivrede i šumarstva , kao i drugim djelatnostima koje se oporezuju kao obrt, ali nositelji djelatnosti nisu upisani u obrtni registar, ne smatraju se obrtnicima niti po Zakonu o obrtu niti u smislu Stečajnog zakona. Nad imovinom takvih osoba, ako nisu upisane u odgovarajuće obrtne i sudske registre, nije dopušteno provoditi stečajni postupak.

Obustava poslovanja obrtnikovog poduzeća zbog gospodarskih ili drugih razloga objektivnih razloga ili na temelju izjave volje samog obrtnika nije pravno relevantna za procesnopravni status obrtnika kao stečajnog dužnika. Ako poslovanje nije obustavljeno prije otvaranja stečaja , obustavit će ga stečajni upravitelj na način i pod uvjetima pod kojima se poslovanje inače obustavlja i kada je u pitanju stečaj nad pravnom osobom.

2.2.1.1.2. Trgovac pojedinac kao stečajni dužnik

Stečajni zakon dužnikom pojedincem osim obrtnika određuje i trgovca pojedinca. Radi se o fizičkoj osobi koja samostalno i trajno obavlja gospodarsku djelatnost u skladu sa propisima o obrtu i upisana je u sudskom registru kao trgovac pojedinac. Svojstvo trgovca pojedinca fizička osoba stječe upisom u sudski registar. Radi se

⁶ Zakon o porezu na dohodak, NN br. 127/00,150/02

zapravo o obrtniku čije poduzeće ima takav obim poslovanja da mu zakon dopušta ili ga prisiljava da se upiše u sudski registar kao trgovac pojedinac. Na taj način poslovanje poduzeća podvrgava se novim pravilima. Obrtnik neće brisati obrt iz registra obrtnika za vrijeme dok njegovo poduzeće posluje kao poduzeće trgovca pojedinca . Upisom u sudski registar trgovca pojedinca nastupa mirovanje obrta. Obrtnik se može upisati u sudski registar kao trgovac pojedinac ako njegov godišnji prihod (iz poslovanja poduzeća) prelazi 2.000.000,00 kn, a dužan je to učiniti ako godišnji prihod premaši 15.000.000,00 kn.⁷ Kada je prema godišnjim financijskim izvješćima predanim Financijskoj agenciji iskazan godišnji prihod obrtnika koji ga obvezuje na upis u sudski registar u svojstvu trgovca pojedinca, obrtnik je dužan prijavu za upis podnijeti nadležnom trgovačkom sudu u roku od 60 dana od podnošenja prijave. Ako pak godišnji prihod padne ispod iznosa od 15.000.000 kn trgovac pojedinac može zatražiti brisanje iz sudskog registra sa gubitkom svojstva trgovca pojedinca. Pad godišnjeg prihoda ispod 2.000.000. kn obvezuje trgovca pojedinca da zatraži brisanje iz sudskog registra .Poslovanje će u tom slučaju nastaviti kao obrtnik. Sa aspekta Stečajnog zakona upis u sudski registar trgovca pojedinca ili njegovo brisanje radi nastavka obavljanja djelatnosti prema upisu u obrtni registar ne mijenja procesnu poziciju fizičke osobe. Svi subjektivni i objektivni uvjeti za otvaranje stečaja identični su za obrtnika i trgovca pojedinca.

2. 2. 2. Vjerovnici dužnika pojedinca

Daljnja subjektivna pretpostavka je postojanje barem jednog vjerovnika. Kao vjerovnici u stečaju nad imovinom fizičkih osoba mogu se pojaviti vjerovnici čije su tražbine vezane uz poslovanje dužnikovog poduzeća i oni čije tražbine nisu vezane uz poslovanje. Obzirom da stečajnu masu dužnika čini , uz propisane iznimke, cjelokupna imovina stečajnog dužnika, nakon otvaranja stečaja svi vjerovnici upućeni su da svoje tražbine ostvare u stečajnom postupku. Primjena Stečajnog zakona u odnosu na dužnike pojedince još nije utvrdila odgovarajuće standarde za pojedine probleme, pa će se tek u budućnosti iskristalizirati tumačenja učinka pravila insolventnog prava na dužnikove osobne odnose izvan predmeta

⁷ Zakon o trgovačkim društvima . NN br. 111/93,34/99,121/99,52/00,118/03- čl. 3

poslovanja njegovog poduzeća. U tom pogledu korisna mogu biti iskustva onih zemalja koje imaju uređen stečaj potrošača. Vjerovnici stečajnog dužnika mogu imati i ulogu predlagatelja stečaja (39 SZ). U slučaju da vjerovnici predlažu stečaj nad imovinom dužnika pojedinca dužni su učiniti vjerovatnim postojanje svoje tražbine vezane uz poslovanje dužnikovog poduzeća i obavljanje registrirane djelatnosti i stečajni razlog insolventnosti (na prijeteću se insolventnost kao stečajni razlog može se pozvati samo dužnik).

2.3.Stečajni razlozi

Postojanje kojeg od stečajnih razloga predstavlja materijalnu pretpostavku za otvaranje stečaja, a ujedno i formalnu pretpostavku za slučaj da prijedlog za otvaranje stečaja podnosi vjerovnik. SZ propisuje dva stečajna razloga kada je u pitanju dužnik pojedinac: insolventnost i prijeteću insolventnost (4/1 SZ) Stečajni razlog prezaduženosti rezerviran je samo za pravne osobe. Postojanje stečajnog razloga dovoljno je učiniti i samo vjerovatnim u stadiju podnošenja prijedloga za otvaranje stečajnog postupka. Da bi sud otvorio stečajni postupak stečajni razlog ipak mora biti učinjen sasvim izvjesnim, po prihvaćenom načelu strogog legaliteta⁸. Svaki stečajni razlog mora biti temeljito ispitan, bez obzira na stupanj uvjerljivosti iznijetih pojedinih činjeničnih osnova. Ako je sudu podnijeto više prijedloga za otvaranje stečajnog postupka, uz navođenje istog ili različitog stečajnog razloga, stečajni sud morao bi sve prijedloge ispitati prije nego se neki od prijedloga odbije. Nužno je voditi ažurnu evidenciju prijedloga za otvaranje stečajnog postupka radi izbjegavanja mogućnosti različitih ocjena stečajnih razloga ili ponovnog otvaranja stečajnog postupka koji već teče nad imovinom istog dužnika. U postupku ocjene o postojanju stečajnog razloga potrebno je, što je moguće preciznije, utvrditi i datum nastupanja stečajnog razloga. Ta činjenica je od iznimnog značaja u postupku pobijanja pravnih radnji stečajnog dužnika učinjenih prije otvaranja stečajnog postupka. Znanje ili presumirano znanje trećega o nastupanju insolventnosti

⁸ Odluka Visokog trgovačkog suda Pž-5211/99-Zbirka rješidbi br. 5- Iz obrazloženja: Pogrešno žalitelj smatra da je prepušteno volji suda hoće li otvoriti stečaj ili neće. Ako se utvrdi postojanje stečajnog razloga u prethodnom postupku, stečajno vijeće mora otvoriti stečajni postupak. obustava plaćanja kroz određeno vremensko razdoblje veže neoborivu zakonsku presumpciju da je dužnik insolventan.

pretpostavka je uspješnog pobijanja dužnikovih pravnih radnji, a saznanje o razlogu ne može prethoditi samom ispunjenju razloga.

2. 3. 1. Insolventnost

Nesposobnost za plaćanje ili insolventnost (čl. 4.st. 3-6 S) je opći stečajni razlog , jer vrijedi za sve dužnike , i njime se mogu koristiti svi aktivno legitimirani podnositelji prijedloga .U sudskoj praksi to je ujedno i najčešći stečajni razlog . Prema općoj definiciji (čl. 4. st. 3. SZ) **dužnik je nesposoban za plaćanje ako ne može trajnije ispunjavati svoje dospjele novčane obveze. Okolnost da je dužnik podmirio ili da može podmiriti u cijelosti ili djelomično tražbine nekih vjerovnika sama po sebi ne znači da je on sposoban za plaćanje.**

Pojam insolventnosti se , po prirodi stvari, veže isključivo za novčane obveze. Nemogućnost ispunjavanja nenovčanih obveza može biti eventualno indicij da je dužnik zapao u gospodarsku krizu, jer je i neispunjavanje nenovčanih obveza izravno vezano uz određena krizna stanja u poslovanju dužnika. Pravno su relevantne samo dospjele novčane obveze, dok gomilanje nedospjelih novčanih obveza preko granica očekivanih prihoda može biti znakom prijeteće insolventnosti, ali ne i same insolventnosti. O pojmu dospelosti novčanih obveza temeljno pravilo sadrži Zakon o obveznim odnosima i počiva na principu da se obveze imaju ispuniti na način i u vrijeme sukladno sadržaju obveze. Pravilo se primjenjuje na sve novčane obveze , bez obzira radi li se o ugovornim ili izvanugovornim obvezama .Dospjelim novčanim obvezama smatraju one obveze za koje je istekao utvrđeni rok za ispunjenje obveze. Ako rok za ispunjenje obveze nije određen, a svrha , priroda obaveze i ostale okolnosti ne zahtijevaju rok za ispunjenje, obveza dopijeva kada vjerovnik pozove dužnika na ispunjenje . Poziv na ispunjenje mora biti ozbiljan, iako se ne zahtijeva i samo podnošenje tužbe. Da bi stečajni razlog insolventnosti bio ispunjen, nemogućnost ispunjavanja novčanih obveza mora biti " trajnija ". Trenutna kriza i zastoj u plaćanju ne može se smatrati dovoljnim za utvrđenje da je stečajni razlog insolventnosti ispunjen.

Nemogućnost ispunjavanja dospjelih novčanih obveza mora prevladavati, da bi se dužnik smatrao insolventnim. Ispunjavanje u cijelosti ili djelomično tražbina nekih vjerovnika ne znači da je dužnik sposoban za plaćanje. Prevladava mišljenje da je dovoljna i samo jedna značajnija tražbina jednog vjerovnika, ako dužnik takvu tražbinu trajnije nije u mogućnosti ispuniti.

Neoboriva zakonska pretpostavka insolventnosti postoji ako u razdoblju od dva mjeseca nije s bilo kojeg dužnikovog računa kod bilo koje pravne osobe, koja za njega obavlja poslove platnoga prometa isplaćena barem jedna petina iznosa koji je trebalo na temelju valjanih osnova za naplatu bez daljnijega pristanka dužnika naplatiti s toga računa. Okolnost da je dužnik u tom razdoblju imao sredstava na kojim drugim svojim računima kojima su se mogle namiriti sve te tražbine ne znači da je on sposoban za plaćanje (čl. 4. st. 4. SZ). Činjenicu nastupanja stečajnog razloga dokazuje se potvrdom pravne osobe koja za dužnika obavlja poslove platnoga prometa. Takva pravna osoba dužna je vjerovniku na njegov zahtijev bez odgode izdati potvrdu.

Izuzetak od predmnijeve insolventnosti ipak je dopušten. Zakonska predmnijeva o insolventnosti neće se primijeniti ako dužnik dokaže da je tijekom prethodnog postupka podmirio sve tražbine koje je trebalo na temelju valjanih pravnih osnova za naplatu naplatiti sa svih njegovih računa ili ako dođe do pristupanja dugu (po čl. 50 SZ). Dokazivanje navedenih okolnosti moguće je samo zakonom propisanim sredstvima. Podmirenje svih tražbina dokazuje se dostavom potvrde pravne osobe koja za dužnika obavlja poslove platnog prometa(čl. 4. st. 6. SZ). Pristupanje dugu imat će pravni učinak samo ako je izjava dana i pristupanje provedeno na način i u postupku uređenom pravilom iz čl. 50. SZ.

Dok je dokazivanje presumirane insolventnosti relativno jednostavno, daleko je teže utvrditi da je taj stečajni razlog ispunjen, ako se po zakonu u određenoj gospodarskoj situaciji dužnika ne predmnijeva nesposobnost za plaćanje. U svakom slučaju nije nužno za utvrđenje insolventnosti da je nastupio stamperdo vjerovnika u namjeri da naplate tražbine. Ipak se pretpostavlja da se stečajni razlog neće utvrditi ako se radi o jednoj ili nekoliko manjih obveza, jer je sud dužan voditi računa i o razlozima svrsishodnosti i ekonomičnosti stečajnog postupka. Parametri koji mogu

pomoći u procjeni nastupa insolventnosti jesu količina dospjelih obveza, duljina kriznog perioda, brojnost vjerovnika i sl.

Od pojma insolventnosti valja razlikovati metode kojima se insolventnost dokazuje. Unatoč tomu što je insolventnost opći i najčešći stečajni razlog, nisu se utvrdile standardne metode za njegovo utvrđivanje. Većina stečajnih postupaka otvorena je na temelju utvrđenih pretpostavki za presumiranu insolventnost, pa nije bilo mjesta daljnjoj analizi načina ispunjavanja novčanih obveza dužnika. Ipak su se određena ponašanja dužnika već pokazala kao indikatori insolventnosti: prikrivanje imovine, otuđenje imovine ispod cijene i pogodovanje određenih vjerovnika, zalaganje imovine i uzimanje kredita pod nepovoljnim uvjetima sa neizvjesnom mogućnošću otplate.

U njemačkoj sudskoj praksi prihvaćene su određene kriminalističke metode radi utvrđivanja nastupanja insolventnosti i kada nema dugotrajne blokade računa dužnika. Okolnosti koje ukazuju na prikrivenu insolventnost su: potraga za gotovinom, prijelaz dužnika iz dragovoljnog redovnog plaćanja obveza na plaćanje u ratama, potraga za ulagačima i kreditorima, otprema robe samo za barirane čekove i gotovinu, navala opomena, platnih naloga, presuda i rješenja o ovrsi, navala čekovnih i mjeničnih protesta, pljenidbe radi naplate tražbina vjerovnika, obustave zakonskih obveza koje terete poslovanje dužnikovog poduzeća, kao što su porezne obveze i obveze po osnovi doprinosa fondovima osiguranja. Osim navedenih i bijeg dužnika može ukazivati na insolventnost.

Ako kod dužnika postoji više od navedenih okolnosti, u većem obimu i kroz duže razdoblje može se zaključiti da je nesposoban za plaćanje, makar mu račun nije blokiran. Ako sud utvrdi da je nastupio stečajni razlog insolventnosti, bit će dužan otvoriti stečajni postupak.

2. 3. 2. Prijeteća insolventnost

Iz njemačkog prava preuzet je u Stečajni zakon i novi stečajni razlog , prijeteća insolventnost. Za razliku od insolventnosti nema pravila za neoborivu presumpciju prijeteće insolventnosti. Taj stečajni razlog je materijalna pretpostavka za stečaj svih stečajnih dužnika, ali se samo dužnik može na njega pozvati i na njemu temeljiti prijedlog za otvaranje stečajnog postupka. Dužnik mora prijedlogom učiniti vjerovatnim da svoje već postojeće obveze neće moći ispuniti po dospelju (4/7 SZ). Pri utvrđivanju pretpostavki sud će ispitati dužnikove dospjele obveze te obim i datume dospelja njegovih nedospjelih obveza.

Prijeteća insolventnost je i u njemačkom pravu novi stečajni razlog , pa se, kao ni kod nas, nije razvila sudska praksa i standardi tumačenja samog pojma prijeteće insolventnosti. Ipak se može očekivati da će se u pravilu fizičke osobe odlučiti na podnošenje prijedloga za otvaranje stečaja na temelju ovog stečajnog razloga. To mogu biti pokušaji rješavanja dugova izbjegavanjem naplate iz založenih nekretnina, očekivana nagodba sa vjerovnicima, oslobađanje od preostalih obveza nakon zaključenog stečaja ili neki drugi razlog. Ako sud utvrdi da je insolventnost stvarna a ne samo prijeteća, stečaj će otvoriti zbog insolventnosti.

Pravila o sudskim stečajnim tijelima, ostalim sudionicima u prethodnom postupku i otvaranju stečajnog postupka vrijede jednako za sve dužnike.

3 OGRANIČENJE ODGOVORNOSTI DUŽNIKA POJEDINCA

IZVAN STEČAJA I U STEČAJU

3.1. Pravila o ograničenju odgovornosti dužnika pojedinca

Dužnik pojedinac je fizička osoba , a njegova imovina je nepodijeljena imovina, bez obzira da li služi u svrhu poslovanja njegovog poduzeća ili u koje druge svrhe . Kao i svaki subjekt prava i trgovac tijekom trajanja njegova poduzeća postaje dužnikom po raznim osnovama: na temelju zakona, na temelju odluke suda ili koje druge vlasti te na temelju izjave vlastite volje. Temeljno je pravilo da je svaki subjekt prava odgovara za svoje obveze cijelom svojom imovinom , ako drugačije nije propisano. Na odnose trgovca pojedinca i obrtnika i njihovih vjerovnika primjenjuju se ona pravila o odgovornosti za obveze koja vrijede i za sve druge fizičke osobe.

Kada su u pitanju obveze nastale iz poslovanja obrta zakonodavac je ograničio odgovornost obrtnika za njegove obveze prema vjerovnicima na način koji je unio određene dvojbe o pravnoj prirodi i pravnim učincima ograničenja odgovornosti⁹.

Prema spornoj zakonskoj definiciji **za obveze koje nastaju u obavljanju obrta obrtnik odgovara cjelokupnom unesenom imovinom koja je potrebna za obavljanje obrta**. U sudskoj praksi navedena odredba se tumači na različite načine. Jasno je jedino da odredba uređuje nepotpunu odgovornost obrtnika za svoje obveze, ne praveći razliku između ugovornih i izvanugovornih obveza. Ipak za neke obveze propisana je iznimka od iznimke, pa obrtnik primjerice za obveze po osnovi poreza odgovara neograničeno cijelom imovinom. Nema sumnje da zakonodavac može propisati ograničenje odgovornosti , ali odredba o ograničenju odgovornosti obrtnika ostavlja dvojbe oko načina tumačenja ograničenja odgovornosti .

Ograničenje odgovornosti može biti u tri oblika:

-sistem abandona - kod kojeg je osnova odgovornosti nastala po osnovi vlasništva na stvari, pa se vlasnik može osloboditi obveze tako da vjerovniku obveze prepusti stvar¹⁰

-ovršni sistem - po kojemu dužnik odgovara vjerovniku za ugovorne ili izvanugovorne obveze samo dijelom svoje imovine¹¹

⁹ Zakon o obrtu , NN br. 49/03-čl. 21

¹⁰ poštenu posjednik ima pravo na naknadu nužnih i korisnih troškova za održavanje i popravak stvari , ali se vlasnik oslobađa obveze naknade troškova ako posjedniku prepusti stvar,

¹¹ ako vjerovnici ostavitelja zatraže odvajanje ostavine od imovine nasljednika, nasljednik odgovara samo ostavinom,

-sistem kvantitativno ograničene odgovornosti, kada dužnik odgovara za obveze čitavom svojom imovinom , ali do određenog točno određenog iznosa ili visine vrijednosti dijela ili cijele imovine¹²

Odredba o dogovornosti obrtnika , koja propisuje da obrtnik odgovara za obveze koje nastaju u obavljanju obrta cjelokupnom unesenom imovinom koja je potrebna za obavljanje obrta, protumačena je kao odredba o kojoj sud mora voditi računa u parnici, jer se radi o kvantitativnom ograničenju odgovornosti.

Zato u parnici pokrenutoj protiv njega obrtnik može istaći prigovor ograničenja odgovornosti za obveze nastale u obavljanju obrta. To znači da je obrtnik odgovoran za obveze nastale u obavljanju obrta osobno, cijelom imovinom (koja nije izuzeta od ovrhe), ali do visine vrijednosti imovine unijete u obrt koja je potrebna za obavljanje obrta.

Radi se o ograničenju odgovornosti čiji iznos ograničenja nije unaprijed zakonom određen. Sud nije dužan voditi računa o ograničenju odgovornosti dok obrtnik ne istakne u parnici prigovor ograničenja odgovornosti. Ako se obrtnik pozove na ograničenje , morao bi dokazati opseg odgovornosti. U toj procesnoj situaciji javlja se potreba tumačenja pojma " visina vrijednosti unijete imovine". Taj pojam protumačen je na razne načine: vrijednost unesene imovine u trenutku otvaranja obrta, vrijednost unijete imovine u trenutku kada je ta vrijednost bila najviša, vrijednost ukupno unijete imovine od otvaranja obrta pa do trenutka kada se odlučuje o prigovoru ograničenja odgovornosti . Dodatno se postavlja pitanje da li postoji i daljnje pojmovno ograničenje na unesenu imovinu koja je potrebna za obavljanje obrta, i onu koja je unijeta, a nije potrebna za obavljanje obrta.

¹² ako nije izvršeno odvajanje ostavine, nasljednik odgovara za obveze cijelom imovinom, ali do visine vrijednosti naslijeđene imovine ,

-vlasnik broda odgovara za štetu nanесenu prtljazi -za ručnu prtljagu određeni broj tzv. obračunskih jedinica po putniku i putovanju

-stjecatelj imovinske cjeline ili dijela cjeline odgovara za dugove koji se odnose na tu cjelinu ili njen dio pored dotadašnjeg imatelja i zajedno i solidarno s njim do pune visine ali samo do vrijednosti aktive imovine- čl. 452 Zakon o obveznim odnosima

Prema sadašnjoj zakonskoj regulativi financijskog i materijalnog poslovanja obrtnika nema zakonske obveze da obrtnik pri upisu obrta prijavi u obrtni registar ili u bilo koje službene evidencije imovinu koju unosi u obrt¹³. Nije dužan unijeti nikakvu imovinu. Ni tijekom obavljanja obrtne djelatnosti nema službenih, svima dostupnih očevidnika o razdvajanju osobne imovine za osobne potrebe i osobne imovine za potrebe obavljanja djelatnosti obrta. Samo dugotrajna imovina vodi se u odgovarajućim obrascima, za potrebe poreznih evidencija. Zakonom nije propisana obveza provođenja godišnje ili druge inventure za fizičke osobe, pa tako ni za obrtnika.. Neovisno od toga na koju visinu vrijednosti unijete imovine bi se obrtnik pozvao u svom prigovoru ograničenja odgovornosti, ne bi bilo moguće utvrditi visinu ograničenja, jer nema zakonskog okvira za razgraničenje dijelova imovine. U protivnom odredba bi imala značaj apsolutnog ograničenja od odgovornosti obrtnika za obveze iz djelatnosti njegova poduzeća, što je vjerovatno nezabilježeno u uporednom zakonodavstvu..

Prigovor ograničenja odgovornosti obrtnika po osnovi čl. 21 ZO obrtnik u svakom slučaju ne bi se uspješno mogao isticati u parnici u kojoj tužitelj dokaže da je svoju obvezu iz dvostranoobveznog ugovora ispunio. Naime pojam unosa imovine ne podrazumijeva samo unos imovine od strane obrtnika. Unosom imovine smatra se unos bilo kojeg oblika imovine i od strane bilo koje pravne ili fizičke osobe.. Sve što je jedna ugovorna strana u ispunjenju ugovorne obveze predala, učinila ili na korist obrtnika propustila učiniti ima se smatrati unosom imovine. Kada u sporu tužitelj dokaže da je sa obrtnikom bio u ugovornom odnosu iz trgovačkog ugovora i da je obvezu ispunio, time je automatski dokazao i da je u imovinu obrtnika unio imovine u visini vrijednosti tužbenog zahtjeva koji potražuje kao protučinidbu. Zato je sudska praksa trgovačkih sudova prihvatila stajalište da se u sporovima iz dvostranoobvezujućih trgovačkih ugovora obrtnik ne bi uspješno mogao pozvati na ograničenje odgovornosti obzirom na visinu vrijednosti unijete imovine ako je druga

¹³ Pravilnik o obliku i načinu vođenja obrtnog registra (NN br. 86/01) nema odredaba o obvezi evidencije imovine obrtnika unijete u obrt, a u praksi i dolazi do miješanja imovine. Jedini propis koji posredno govori o imovini unesenoj u obrt je Pravilnik o porezu na dohodak (NN br. 54/01, 2/03) koji za fizičke osobe, obveznike poreza na dohodak koji obavljaju samostalnu djelatnost kao obrtnici, propisuju vođenje " popisa dugotrajne imovine " na obrascu DI, u koji se upisuje materijalna dugotrajna potrošna imovina (strojevi, oprema i sl.), materijalna dugotrajna nepotrošna imovina (zemljišta, šume, umjetničke slike) i nematerijalna dugotrajna imovina (kupljeni patenti, licence, goodwill, software i sl). Za ostalu imovinu se ne vodi takva vrsta evidencije.

strana dokazala da je svoju obvezu ispunila u cijelosti. U tom slučaju u imovinu obrtnika upravo je tužitelj unio imovinu (predao stvar, pružio uslugu) u visini vrijednosti onoga što potražuje od tuženika.

Nema sumnje da se dredba čl. 21 ZO ima tumačiti onako kako glasi. Smatram ipak da bi zakonodavac morao u što kraćem roku odredbu o ograničenju odgovornosti obrtnika izmijeniti ili urediti potpuno odvajanje predmeta dužnikove imovine koja služi za poslovanje i one izvan poslovanja na način koji neće ostavljati dvojbe o stupnju ograničenja .

Odgovornost obrtnika ne prestaje brisanjem obrtnika iz obrtnog registra, otvaranjem stečajnog postupka nad imovinom obrtnika ni upisom obrtnika u svojstvu trgovca pojedinca u sudski registar. Vjerovnik može tražiti ispunjenje obveze od obrtnika po općim pravilima obveznog prava neovisno o njegovom naknadnom gubitku svojstva obrtnika, a ranije svojstvo obrtnika i trgovca pojedinca pravno je relevantno za razgraničenje stvarne nadležnosti redovnih sudova.

Kvantitativno ograničenje odgovornosti trgovca pojedinca nije propisano. **Trgovac pojedinac odgovara za svoje obveze neograničeno, cijelom imovinom, uključujući i obveze nastale obavljanjem obrta prije upisa u sudski registar u svojstvu trgovca pojedinca¹⁴.**

3.2. Ovršno (pekulijarno) ograničenje odgovornosti

3. 2.1. Ograničenje izuzimanjem od ovrhe ili iz stečajne mase

Odredba o ograničenju odgovornosti obrtnika za obveze nastale u obavljanju obrta po čl. 21. Zakona o obrtu nema nikakvog učinka na ovrše i stečajne

¹⁴ Zakon o trgovačkim društvima,

postupke . Vjerovnik koji je ishodio ovršnu ispravu u postupku ovrhe ostvaruje tražbinu po pravilima ovršnog i stečajnog prava. Ograničenja u postupcima prisilne naplate tražbina imaju drugi karakter.

Ovršno ograničenje odgovornosti propisano je pravilima o izuzeću ili ograničenju ovrhe . Obrtnici i trgovci pojedinci uživaju kao i svaka druga fizička osoba zaštitu od pljenidbe određenih predmeta iz njihove imovine radi osiguranja egzistencijskog minimuma. Time je za njih ovršno ograničena odgovornost za obveze na zapljenjive predmete ovrhe. Ograničenje od odgovornosti propisano je i pravilima o izuzimanju od ovrhe predmeta koji služe poslovanju dužnikovog poduzeća (čl. 128. st. 4. OZ) Izuzeti su od ovrhe alati, strojevi i drugi predmeti koji su ovršeniku obrtniku ili trgovcu pojedincu potrebni za obavljanje njegove upisane djelatnosti , te sirovine ili pogonsko gorivo za tri mjeseca rada.

Ovršno ograničenje odgovornosti obrtnika i trgovca pojedinca u stečajnom je postupku uređeno pravilima o stečajnoj masi . Stečajna masa obuhvaća cjelokupnu imovinu dužnika u vrijeme otvaranja stečajnog postupka, te imovinu koju on stekne tijekom stečajnog postupka. Kada je u pitanju dužnik pojedinac određeno je da u stečajnu masu ne ulazi ona njegova imovina na kojoj se ovrha ne bi mogla provesti kad on ne bi bio trgovac pojedinac ili obrtnik (čl. 68. SZ). Zakonodavac u stečaju više ne štiti poduzeće obrtnika ili trgovca pojedinca , kao što je to slučaj kod pojedinačne ovrhe. U stečaju dužnik pojedinac stečajnim vjerovnicima odgovara za obveze osobno, neograničeno, onim predmetima koji nisu izuzeti iz stečajne mase.

Stečajni zakon u pogledu ovršnog ograničenja odgovornosti samo upućuje na odgovarajuću primjenu Ovršnog zakona zakona . Odredba da u stečajnu masu ulazi sva imovina dužnika pojedinca osim one koja ne bi mogla biti zahvaćena ovrhom da dužnik nije obrtnik ili trgovac pojedinac obvezuje stečajnog upravitelja .O tom ograničenju vodit će stečajni upravitelj računa već pri preuzimanju imovine koja ulazi u stečajnu masu , a popis koji je stečajni upravitelj dužan sačiniti pri preuzimanju stečajne mase je pljenidbeni popis. Dužnik ima pravo prigovora te pravo zahtijevati da se iz stečajne mase izluče nezapljenjive stvari i prava .

Poseban tretman imaju odnosi zasnovani između obrtnika ili trgovca pojedinca i vjerovnika čije su tražbine osigurane kojim pravom odvojenog namirenja. Ograničenja o kojima je bilo riječi ne diraju u takva prava.

3. 2. 2. Ovršno ograničenje od odgovornosti dužnika pojedinca prema pravilu stečajnoj masi

3. 2. 2.1. Općenito o stečajnoj masi

Pojam stečajne mase u uskoj je vezi sa pojmom imovinke mase nositelja imovine. Ako imovinu općenito promatramo kao skup subjektivnih prava koja jednoj osobi pripadaju, onda jedna osoba može biti nositeljem samo jedne imovine. U tom kontekstu imovinsku masu čine predmeti na koje se odnose imovinska prava koja ulaze u imovinu¹⁵ I stvari i prava koja čine imovinsku masu konačno se mogu izraziti u novcu, što je u stečaju podloga za unovčenje predmeta imovinske mase i skupno namirenje vjerovnika. Imovinska masa jednog nositelja može imati više gospodarskih cjelina, pa tako i imovinska masa obrtnika i trgovca pojedinca može imati barem dvije, više ili manje odvojene cjeline: onu koja je unijeta u njegovo poduzeće i imovinska masa kao dio privatne imovine neovisan o poslovanju poduzeća.. Gospodarsko odvajanje predmeta ovih dviju imovinskih masa ne čini dvojstvo imovine nositelja poduzeća. Njegova je imovina i dalje jedinstvena, povezana jednim nositeljem. Ako je i provedeno odvajanje predmeta navedenih imovinskih cjelina, to ne smije utjecati na odgovornost za obveze . Drugačije tumačenje bilo bi protivno temeljnom principu jeinstvenosti imovine jednog nositelja .

¹⁵ prof. dr. Jakša Barbić- Pravo društava , knjiga prva,
prof. dr. Martin Vedriš-dr. Petar Klarić- Osnove imovinskog prava 1983.
prof. dr. Andrija Gams -Uvod u građansko pravo 1982.

Zakonodavac se rukovodio navedenim principima kada je utvrdio pojam stečajne mase dužnika pojedinca. Stečajna masa prema zakonskoj definiciji najbliža je pojmu imovinske mase neke osobe. Odredbom da stečajna masa obuhvaća cjelokupnu imovinu dužnika u vrijeme otvaranja stečajnog postupka te onu koju on stekne tijekom stečaja (čl. 67/1 SZ) brisana je granica između eventualnih odvojenih gospodarskih cjelina ("imovinskih masa") stečajnog dužnika kao nositelja imovine. Zato se u stečaju brišu granice između imovine unijete u obrt i one koja nije unijeta u obrt, koje u našem zakonodavstvu ionako nisu dosljedno uređene. Stečajna masa bi se ukratko mogla okarakterizirati kao zapljenivi dio imovinske mase stečajnog dužnika, odnosno preciznije zapljenivi dio imovinske aktive stečajnog dužnika.

Kako u stečajnu masu osim imovine koju dužnik ima u trenutku otvaranja stečajnog postupka ulazi i ona imovina koju on stekne tijekom stečaja , stečajna masa je u tom pogledu širi pojam od imovinske mase dužnika u trenutku otvaranja stečajnog postupka. S druge strane u stečajnu masu ne ulazi imovina na kojoj se ovrha protiv njega ne bi mogla provesti , kad on ne bi bio trgovac pojedinac ili obrtnik (čl. 68 SZ)

3. 2. 2. 2. Zapljeniva imovina dužnika pojedinca

Zapljenjiva imovina dužnika pojedinca može se svrstati u tri osnovne cjeline :

1. imovinska cjelina koju čine stvari i prava potrebni za poslovanje dužnikova poduzeća i u pravilu bi trebali biti unijeti u obrt ,
2. imovinska cjelina koju čine sve ostale stvari i prava dužnika , a ne služe poslovanju.
3. bračna (ili izvanbračna) stečevina dužnika i njegovog supružnika.

3. 2. 2. 2.1. Poduzetnička imovina dužnika pojedinca

Dužnik pojedinac je mali poduzetnik , pa je najbliži okvir njegove poduzetničke imovine onaj što ga uređuje Zakon o računovodstvu¹⁶ u odredbama koje uređuju pojam aktive poduzetnika.

Poduzetnički imovinu dužnika pojedinca čine:

1. potraživanja za upisani a neplaćeni kapital

2.dugotrajna imovina (stalna sredstva)

2.1.dugotrajna nematerijalna imovina koju čine .osnivački izdaci , izdaci za istraživanje i razvoj, patenti, licencije, koncesije, zaštitni znaci I ostala slična prava, goodwill,predujmovi za nematerijalna sredstva

2.2.dugotrajna materijalna imovina :zemljište i šume, građevinski objekti, postrojenja i oprema , alati , pogonski I uredski inventar, namještaj I transportni uređaji (sredstva), predujmovi za materijalna sredstva, materijalna sredstva u pripremi, stambene zgrade I stanovi te ostala materijalna imovina.

2.3.dugotrajna financijska imovina: udjeli (dionice) u povezanim poduzećima, zajmovi povezanim poduzećima, sudjelujući interesi (participacije , ulaganja u vrijednosne papire , dani krediti , depoziti I kaucije, obvezna dugoročna ulaganja , orkup vlastitih dionica, ostala dugoročna ulaganja

2.4. potraživanja :potraživanja od povezanih poduzeća, potraživanja na osnovi prodaje na kredit I ostala potraživanja.

3. kratkoročna imovina (obrtna sredstva) zalihe ,sirovine , materijal, proizvodnja u tijeku, trgovačka roba, gotovi proizvodi, predujmovi,

4 potraživanja: potraživanja od povezanih poduzeća, potraživanja od kupaca, potraživanja za više plaćene svote po osnovi dobiti , potraživanja od zaposlenih, potraživanja od države I drugih institucija, ostala potraživanja,

5. financijska imovina

udjeli u povezanim poduzećima, zajmovi povezanim poduzećima, vrijednosni papiri, dani krediti , depoziti I kaucije, otkup vlastitih dionica te ostala kratkoročna ulaganja.

¹⁶ Zakon o računovodstvu, 90/92...

Novac u banci I blagajni, plaćeni troškovi budućeg razdoblja I nedospjela uplata prihoda, gubitak iznad visine kapitala , ukupna naktiva te izvanbilančni zapisi.

3. 2. 2. 2. Imovinska cjelina koja ne služi poslovanju dužnikovog poduzeća

Mali poduzetnici , zahvaljujući nedorečenim propisima, najveći dio imovine ne unose u poduzeće, pa osobna imovina "za osobne potrebe" predstavlja pretežiti dio njihove imovine. Nema zakonske sistematizacije imovine fizičkih osoba koje se ne bave poduzetništvom, no najčešća je podjela imovine pojedinca na nekretnine i ostalu osobnu imovinu. Za ilustraciju moguće sistematizacije dužnikove imovine iznosi se slijedeći prikaz ¹⁷ : 1. nekretnine , 2. gotovina u posjedu, 3. čekovni, štedni i drugi financijski računi i potvrde za depozite ili dionice u bankama, štednja i zajam, štednja , gradnja i zajam u stambenim zadrugama, kreditnim zajednicama, brokerskim kućama i kooperativama, 3. ulaganja u obveznice za ulaganja u javni sektor; 4. pokućstvo i namještaj , uključujući audio, video i računalnu opremu, 5. knjige i slike i drugi umjetnički predmeti, antikviteti, kolekcije poštanskih maraka, kovanica , glazbenih ploča, audio traka, CD i drugih sakupljačkih zbirki, 5. krzna i nakit, 6. oružje i sportska , fotografska i druga oprema za hobije, 7. ulaganja u policanma osiguranja, 8. anuiteti, 9. ulaganja u mirovinske fondove i druga ulaganja ili planove za podjelu profita, 10. dionice i ulaganja u druge korporativne i nekorporativne poslovne aktivnosti, 11. ulaganja u partnerstva ili zajedničke poslovne pothvate , 12. vladine i korporativne obveznice i druge negocijabilne i ne-negocijabilne instrumente, 13. računi potraživanja, 14. alimentacija, održavanje, potpora i podjela imovine na koju dužnik može računati, 15. drugi likvidirani dugovi dužnikovih dužnika, uključujući povrate poreza, 16. dionička i druga slična ulaganja, 17. kontingentna i nekontingentna ulaganja u vlasništvo pokojnika, ugovori za slučaj smrti, police zdravstvenog osiguranja i zaklade, 18. patenti, autorska prava i drugo intelektualno vlasništvo, 19. licence, franšize i slična vlasništva, 20. automobili, kamioni, prikolice i dodaci, 21. brodovi i motocilli i dodaci, 22. zračna flota i dodaci, 24. životinje, 25. usjevi -rastući ili požnjeveni, 26. poljoprivredna oprema, 27.

¹⁷ Bankruptcy Code, Rules and official Forms-1994. Personal property

poljoprivredni proizvodi i kemikalije i sve druge pokretne i nepokretne stvari koje nisu posebno nabrojane.

3. 2. 2. 3. Skupna imovina kod imovinskih zajednica

U stečajnom postupku nad imovinom jednoga bračnoga druga , udio toga bračnog druga u zajedničkoj imovini bračnih drugova ulazi također u stečajnu masu ako se na tom udjelu po općim pravilima o ovrsi može protiv dužnika provesti ovrha (69 SZ). Dvojbu predstavlja stečevina izvanbračnih drugova koju Stečajni zakon ne spominje, a prema pravilima obiteljskog prava može pod određenim okolnostima imati isti tretman kao i bračna stečevina. Za onu izvanbračnu stečevinu koja je po pravilima obiteljskog prava izjednačena sa bračnom¹⁸, smatram da je dopušteno u izvanparničnom postupku tražiti utvrđenje udjela stečajnog dužnika u takvoj imovini i u stečajnu masu zahvatiti dužnikov udio.

Zakon izrijekom ne spominje druge imovinske zajednice (obrtničke zadruge i sl ortačke zajednice) , ali se na takve zajednice također primjenjuje pravilo o pravu na traženje utvrđenja udjela stečajnog dužnika u zajedničkoj imovini radi unosa udjela u stečajnu masu.

¹⁸ Obiteljski zakon NN br. 116/03

Bračna stečevina i vlastita imovina

Bračna stečevina je imovina koju su bračni drugovi stekli radom za vrijeme trajanja bračne zajednice ili potječe iz te imovine.

Bračni drugovi su u jednakim dijelovima suvlasnici u bračnoj stečevini, ako nisu drukčije ugovorili.

Nevjesta i ženik, odnosno bračni drugovi mogu bračnim ugovorom drukčije urediti svoje odnose glede bračne stečevine.

Na bračnu stečevinu primjenjuju se odredbe stvarnog i obveznog prava, ako ovim Zakonom nije drukčije određeno.

Dobitak od igara na sreću bračna je stečevina.

Imovina koju bračni drug ima u trenutku sklapanja braka, ostaje njegova vlastita imovina.

Vlastita imovina je i imovina koju je bračni drug stekao tijekom bračne zajednice na pravnom temelju različitom od navedenoga u članku 248. ovoga Zakona (nasljeđivanje, darovanje i sl.).

Autorsko djelo je vlastita imovina onoga bračnog druga koji ga je stvorio.

Imovinska korist od autorskog prava i autorskom pravu srodnih prava ostvarena tijekom bračne zajednice bračna je stečevina

Bračnim ugovorom mogu se urediti imovinskopравни odnosi na postojećoj ili budućoj imovini.

Izvanbračna zajednica žene i muškarca koja ispunjava pretpostavke iz članka 3. Obiteljskog zakona stvara imovinskopравne učinke na koje se na odgovarajući način primjenjuju odredbe ovoga Zakona o imovinskim odnosima bračnih drugova.

3. 3. 2. 4. Imovina izuzeta iz stečajne mase

Izuzeta je iz stečajne mase ona imovina na kojoj se ovrha protiv dužnika fizičke osobe ne bi mogla provesti kada on ne bi bio obrtnik ili trgovac pojedinac (68 SZ).

Za utvrđivanje dijelova imovine dužnika koja ne ulazi u stečajnu masu relevantna su ona ograničenja i izuzimanja od ovrhe koja vrijede za ovrhu radi naplate novčane tražbine od fizičke osobe, jer se generalna ovrha u stečaju provodi radi naplate novčanih tražbina stečajnih vjerovnika.

Opće pravilo o ograničenju ovrhe radi zaštite stečajnog dužnika fizičke osobe nalaže da se ovrha ne može provesti na stvarima i pravima koja su nužna za zadovoljavanje osnovnih životnih potreba dužnika i osoba koje je on po zakonu dužan uzdržavati ili za obavljanje samostalne djelatnosti koje je dužnikov glavni izvor sredstava za život. Nekretnine za stanovanje ili obavljanje poslovne djelatnosti ne smatraju se stvarima koje su nužne za zadovoljavanje osnovnih životnih potreba ovršenika i osoba koje je on po zakonu dužan uzdržavati ili za obavljanje samostalne djelatnosti koja je njegov glavni izvor sredstava za život , osim ako zakonom nije drugačije određeno (čl. 70. st. 1 i 3 OZ). U primjeni ovog pravila nužna je posebna pažnja kako bi ovršenikov egzistencijski minimum zaista bio zaštiće, a da se pravilo ne prometne u nepravdu prema vjerovnicima.

Nekretnine izuzete od ovhe i iz stečajne mase su poljoprivredno zemljište i gospodarske zgrade poljodjelca u opsegu potrebnom za njegovo uzdržavanje i uzdržavanje članova njegove uže obitelji i drugih osoba koje je on po zakonu dužan uzdržavati (čl. 86 OZ).

Pokretnine izuzete od ovrhe koje ne ulaze u stečajnu masu :

1. odjeća, obuća, rublje i drugi predmeti osobne uporabe, posteljne stvari, posuđe, namještaj, štednjak, hladnjak, stroj za pranje rublja i druge stvari koje služe za zadovoljenje potreba domaćinstva ako su nužni ovršeniku i članovima njegova domaćinstva s obzirom na uobičajene uvjete života svoje društvene okoline,

2. hrana i ogrjev za potrebe ovršenika i članova njegova domaćinstva za šest mjeseci,
3. radna i rasplodna stoka, poljoprivredni strojevi i druga oruđa za rad koji su ovršeniku poljodjelcu nužni za održavanje poljoprivrednoga gospodarstva u mjeri u kojoj je to nužno za njegovo uzdržavanje i za uzdržavanje članova njegova obiteljskoga domaćinstva, te sjeme za uporabu na tomu gospodarstvu i hrana za stoku za četiri mjeseca,
- 4 predmeti koji su nužni ovršeniku koji samostalno u obliku zanimanja obavlja upisanu javnobilježničku, odvjetničku, liječničku, ljekarničku, znanstvenu, umjetničku ili koju drugu profesionalnu djelatnost,
5. gotov novac ovršenika po osnovi tražbina koje su izuzete od ovrhe te gotov novac ovršenika koji ima stalna mjesečna primanja do mjesečnoga iznosa koji je po zakonu izuzet od ovrhe, razmjerno vremenu do idućega primanja,
6. odličja, medalje, ratne spomenice i druga odličja i priznanja, vjenčani prsten, osobna pisma, rukopisi i drugi osobni spisi ovršenika, obiteljske fotografije, osobne i obiteljske isprave i obiteljski portreti,
7. pomagala koja su invalidu ili drugoj osobi s tjelesnim nedostacima a nužna su za obavljanje životnih funkcija (128 OZ).

Novčane ražbine dužnika pojedinca izuzete iz stečajne mase svrstavaju se u dvije kategorije: one koje su apsolutni izuzete i one na kojima je ovrha ograničena.

Izuzeti su od ovrhe: 1. primanja po osnovi zakonskoga uzdržavanja, naknade štete nastale zbog narušenja zdravlja ili smanjenja, odnosno gubitka radne sposobnosti i naknade štete za izgubljeno uzdržavanje zbog smrti davatelja uzdržavanja; 2. primanja po osnovi naknade zbog tjelesnoga oštećenja prema propisima o invalidskom osiguranju; 3. primanja po osnovi socijalne skrbi ; 4. primanja po osnovi privremene nezaposlenosti 5. primanja po osnovi dječjega doplatka ; 6. primanja po osnovi stipendije i pomoći učenicima i studentima ; 7. primanja vojnika i studenata vojnih škola ; 8. naknada za rad osuđenika, osim za tražbine po osnovi zakonskoga uzdržavanja te za tražbine naknade štete prouzročene kaznenim djelom osuđenika ; 9. primanja po osnovi odličja i priznanja (148 OZ).

Ograničena je zapljena plaća i drugih sličnih redovitih prihoda prema slijedećim pravilima:

1. Ovrha na plaći, naknadi umjesto plaće, naknadi za skraćeno radno vrijeme i naknadi zbog umanjenja plaće i mirovini, radi naplate tražbine po osnovi zakonskoga uzdržavanja, naknade štete nastale zbog narušenja zdravlja ili smanjenja, odnosno gubitka radne sposobnosti i naknade štete za izgubljeno uzdržavanje zbog smrti davatelja uzdržavanja može se provesti do iznosa od jedne polovine, a radi naplate tražbine po drugoj osnovi do iznosa od jedne trećine plaće, naknade umjesto plaće ili mirovine.
2. Ako ovršenik prima zajamčenu plaću u skladu s kolektivnim ugovorom ili zakonom, ovrha radi naplate tražbine iz stavka 1. ovoga članka može se provesti do iznosa od jedne trećine, odnosno do iznosa od jedne četvrtine takve plaće.
3. Odredba o ograničenju primjenjuje se i na plaće vojnih osoba te na primanja osoba u pričuvnom sastavu za vrijeme vojne službe.
4. Ovrha na primanju invalida po osnovi novčane naknade za tjelesno oštećenje i doplatak za tuđu pomoć i njegu može se provesti samo radi naplate tražbine po osnovi zakonskoga uzdržavanja, naknade štete nastale zbog narušenja zdravlja ili smanjenja, odnosno gubitka radne sposobnosti i naknade štete za izgubljeno uzdržavanje zbog smrti davatelja uzdržavanja, i to do iznosa od jedne polovice toga primanja.
5. Ovrha na primanju po osnovi ugovora o doživotnom uzdržavanju i doživotnoj renti te na primanju po osnovi ugovora o osiguranju života može se provesti samo na dijelu koji prelazi iznos najviše stalne socijalne skrbi koja se isplaćuje na području na kojemu ovršenik ima prebivalište.

Navedena pravila vrijede ako za pojedini slučaj nije propisano što drugo. Pri utvrđivanju nezapljenivih iznosa dijelova imovine stečajni upravitelj će surađivati sa samim dužnikom, a po potrebi koristiti podatke centara za socijalnu skrb o socijalnom minimumu .

Stečajni upravitelji imaju u našem zakonodavnom i općem okruženju delikatan posao na utvrđivanju imovine dužnika pojedinca , a pogotovo na utvrđivanju one imovine koja je dužniku neophodna za život. Smatram korisnim zakonom regulirati ustojavanje posebnih detektivskih službi za iznalaženje imovine dužnika, kakve službe postoje u uporednim zakonodavstvima ili stečajnim upraviteljima dati šire ovlasti u u utvrđivanju dužnikove imovine. Za sada je stečajni upravitelj u pretežitoj mjeri oslonjen na informacije koje daje sam dužnik pojedinac.. Dužnik doduše ima osim prava i dužnost obaviješćivanja i suradnje sa stečajnim upraviteljem i stečajnim sudom. Stečajni sud u tu svrhu dužnika može dužnika pozvati radi saslušanja , a u slučaju neodazivanja odrediti i dovođenje. Za slučaj odbijanja suradnje propisane su sankcije u vidu mogućnosti dovođenja, zatvaranja dužnika i izricanja novčanih kazni (čl. 107 SZ).Obavijesti koje je dužnik pojedinac dao stečajnom sudu o okolnostima koje se odnose na stečajni postupak mogu se koristiti protiv njega ili kojega od njegovih bliskih srodnika samo uz pristanak dužnika.

4. SPECIFIČNE NAGODBE STEČAJNIH VJEROVNKA I DUŽNIKA

POJEDINCA

4.1. Općenito

Stečajni zakon u pretežitom dijelu identično uređuje pravila za otvaranje stečajnog postupka, stečajni postupak, kao i pravne posljedice otvaranja i provedbe stečaja, reorganizacijski stečaj i osobnu upravu za sve kategorije stečajnih dužnika. Najveće

posebnosti stečaja nad imovinom dužnika pojedinca u odnosu na stečaj pravne osobe su one koje se tiču sporazuma stečajnih vjerovnika sa dužnikom pojedincem. Sama činjenica da je dužnik pojedinac fizička osoba koja i nakon zaključenja postupka postoji i odgovara vjerovnicima za obveze utvrđene u stečaju razlogom je drugačije zakonske regulative odnosa dužnika i njegovih vjerovnika. Dopušten je dogovor vjerovnika i dužnika o obustavi stečajnog postupka (čl. 209 SZ) te posebni nagodbeni postupak za oslobođenje dužnika pojedinca od preostalih obveza (čl 282 SZ).

4. 2. Obustava stečajnog postupka uz suglasnost vjerovnika

Stečajni postupak vodi se u interesu vjerovnika, i trebao bi dovesti u konačnici do njihovog skupnog namirenja iz sredstava prikupljenih unovčenjem dužnikove imovine. Dužnici u pravilu nemaju utjecaja na tijek postupka . Tek po završetku postupka imaju pravo zahtijevati isplatu eventualnog ostatka stečajne mase. U stečajnom postupku nad imovinom dužnika pojedinca ipak postoje određene posebnosti, među koje spada i obustava stečajnog postupka na temelju suglasnosti vjerovnika. Odredba se naslanja na opredjeljenje da se u pravilu stečajni postupak provodi u interesu osoba uključenih u taj postupak. Javni interes upravljen na isključenje gospodarski nesposobnog subjekta iz poslovnog prometa nije naglašen kada je u pitanju dužnik pojedinac. Takav dužnik će i onako nakon zaključenja stečaja stupati u poslovne odnose. Ipak suglasnost vjerovnika i dužnika mora proći kontrolu stečajnog suda. Tek u stadiju kada je sasvim izvjesno tko su vjerovnici koji su ovlašteni dati suglasnost na obustavu postupka, sud će ispitati uvjete za obustavu vodeći računa i o zaštiti vjerovnika stečajne mase.

Aktivnu legitimaciju za podnošenje prijedloga za obustavu ima samo stečajni dužnik. U slučaju smrti stečajnog dužnika gasi se pravo na podnošenje prijedloga za obustavu. Prijedlog se podnosi stečajnom sudu nakon isteka roka za prijavljivanje tražbina iz čl. 173. i 178. Stečajnog zakona, uz pisanu suglasnost svih vjerovnika koji su prijavili tražbine. Pretpostavka je , dakle , za podnošenje prijedloga za obustavu da je stečajni postupak otvoren, da je imenovan stečajni

upravitelj te vjerovnici pozvani da prijave tražbine , te da je postalo sasvim izvjesno tko su vjerovnici koji su prijavili tražbine i dolaze u obzir za namirenje, kao i da su svi vjerovnici koji su prijavili tražbine dali pisanu suglasnost na obustavu postupka.. Zakonom nije određen krajnji rok u kojemu je dužnik ovlašten podnijeti prijedlog za obustavu, pa to može učiniti sve dok postupak nije okončan namirenjem vjerovnika.

Traži se suglasnost svih stečajnih vjerovnika koji su prijavili tražbine . Sud će po slobodnoj procjeni odlučiti da li je potrebna i suglasnost stečajnih vjerovnika čije su tražbine osporili dužnik ili stečajni upravitelj . Kod procjene o potrebi davanja suglasnosti od strane vjerovnika osporene tražbina sud će imati u vidu izgleda za uspjeh vjerovnika osporene tražbine u parnici na koju je upućen . **Sud može odlučiti i da se traži suglasnost razlučnih vjerovnika, odnosno da li je i tim vjerovnicima potrebno dati posebno osiguranje.** Pri odluci o potrebi davanja suglasnosti razlučnog vjerovnika na obustavu postupka sud će se rukovoditi postojanjem opravdanog interesa takvog vjerovnika da se stečajni postupak nastavi i provede unovčenjem imovine¹⁹. **Suglasnost izlučnih vjerovnika se ne traži.**

Suglasnost vjerovnika stečajne mase ne traži se. Njihovi interesi zaštićeni su već u samom postupku prije obustave. Stečajni upravitelj je dužan prije obustave podmiriti nesporne zahtjeve iz stečajne mase, a za osporene pružit će potrebno osiguranje. Pretpostavka je , dakle , obustave da su riješene sve tražbine stečajne mase. U protivnom je stečajni upravitelj dužan prijaviti nedostatnost stečajne mase , a vjerovnike stečajne mase podmiriti po posebnom režimu isplatnih redova takvih tražbina (" stečaj u stečaju " -čl.205. SZ).

Određenu dvojbu može izazvati primjena pravila da se postupak na prijedlog dužnika pojedinca može obustaviti i prije isteka roka za prijavljivanje tražbina , ako nisu poznati drugi vjerovnici osim onih čiju pisanu suglasnost dužnik priloži. Naime

¹⁹ U tom dijelu zakonodavac je u cijelosti preuzeo pravilo njemačkog *Insolvenzordnung* , koji uključuje i razlučne vjerovnike u razmatranje . Smatra se da i ti vjerovnici mogu imati opravdanog interesa za nastavkom postupka. U njemačkoj literaturi se zastupa stajalište da i oni razlučni vjerovnici, koji nisu istovremeno stečajni vjerovnici mogu imati opravdan interes vezan uz nastavak stečajnog postupka, primjerice vezano uz pružanje mogućnosti vjerovniku da dovrši započete upotrebe stvari ili prava - tako dr. Hans - Georg Landfermann- Komentar zum InsO

stečajni vjerovnici sudu su poznati kada podnesu prijavu tražbine. I stečajni upravitelj, odnosno povjerenik u slučaju osobne uprave mogu sudu dati podatke o vjerovnicima. Oni stečajni vjerovnici koji još nisu podnijeli prijave, a čija suglasnost nije pribavljena, nisu stekli svojstvo stečajnog vjerovnika u procesnom smislu, pa bi strogim tumačenjem pravila o pravnim lijekovima bili uskraćeni u zaštiti svojeg eventualno opravdanog interesa za nastavak postupka. Zato pojam stečajnog vjerovnika valja tumačiti u smislu opće definicije o stečajnim vjerovnicima (čl. 70 SZ), pa i takvima priznati pravo na pravni lijek protiv rješenja o obustavi.

4. 2. 1. Postupak u povodu prijedloga za obustavu

Prijedlog za obustavu postupka podnosi se stečajnom sudu, a prilažu mu se pisane izjave svih stečajnih vjerovnika čije su tražbine utvrđene. Ako se prijedlog podnosi prije isteka roka za podnošenje prijave tražbina, prilažu se suglasnosti svih stečajnih vjerovnika koji su prijavili tražbine i onih koji su poznati. Ako stečajni sud odluči da se traži i suglasnost kojeg od stečajnih vjerovnika čije su tražbine osporene ili kojeg razlučnog vjerovnika, prilažu se suglasnosti i tih vjerovnika. Prijedlog se objavljuje na oglasnoj ploči suda, time da se sudionicima daju na uvid i pisane izjave o suglasnosti na obustavu stečajnog postupka. Stečajni vjerovnici mogu u roku od osam dana od objavljivanja prijedloga pismeno ili usmeno na zapisnik izjaviti prigovor protiv prijedloga (čl. 210. t. 1. SZ).. Takav prigovor ima karakter izražavanja protivljenja prijedlogu, pa o njemu sud neće odlučiti posebnim rješenjem. Postoji samo obveza suda da prije odluke o obustavi sasluša vjerovnika koji je izrazio protivljenje prijedlogu za obustavu. Prije obustave namirit će se tražbine vjerovnika stečajne mase, a za osporene tražbine takvih vjerovnika pružit će se potrebno osiguranje.

Odluku o prijedlogu sud će donijeti tek nakon što sasluša predlagatelja, stečajnog upravitelja i odbor vjerovnika ako je osnovan. Osim njih saslušat će se i stečajni vjerovnici koji su prigovorili obustavi. O obustavi sud odlučuje rješenjem koje se javno objavljuje i mora sadržavati razloge obustave (čl. 211 SZ). Pravo na žalbu u

slučaju odbijanja prijedloga ima dužnik , a u slučaju prihvaćanja prijedloga svi stečajni vjerovnici.

4 . 2. 2. Učinci obustave

Učinci obustave postupka tiču se stečajnih vjerovnika. Vjerovnici stečajne mase moraju biti namireni ili osigurani prije obustave, dok izlučni vjerovnici imaju pravo tužbom zahtijevati izlučenje iz imovine dužnika neovisno o stečaju. Kada su u pitanju različni vjerovnici, obustavom stečajnog postupka gasi se pravo stečajnog upravitelja na unovčenje dijelova stečajne mase . Zato različni vjerovnici mogu unovčenje predmeta opterećenih kojim pravom odvojenog namirenja ostvarivati izvan stečaja po pravilima ovršnog prava.

Stečajni vjerovnici mogu nakon obustave , jednako kao i nakon zaključenja po nekoj drugoj osnovi, protiv dužnika neograničeno ostvarivati svoje tražbine. Rješenje suda kojim je utvrđena tražbina stečajnog vjerovnika , i nije osporena po dužniku predstavlja ovršnu ispravu , i ujedno pravomoćno presuđenu stvar, pa nije dopušteno o postojanju tražbine voditi novu parnicu. Za postupak ovrhe po takvim ovršnim ispravama isključivo je stvarno i mjesno nadležan sud koji je provodio stečajni postupak.

Stečajni postupak okončan obustavom na temelju suglasnosti vjerovnika definitivno je završen. Naknadno pronalaženje imovine dužnika ne daje pravo na nastavak postupka radi naknadne diobe, jer je smisao obustave da se vjerovnici ne namiruju dobom po pravilima Stečajnog zakona. Po prirodi stvari dopušteno je i odricanje svih vjerovnika od prijavljenih tražbina , pa rješenje suda kojim konstatira takvo odricanje spriječava provođenje ovrhe radi naplate tražbina nakon pravomoćnosti rješenja o obustavi.

4.3. Oslobođenje dužnika pojedinca od preostalih obveza

4. 3. 1. Općenito o oslobođenju dužnika od preostalih obveza

Oslobođenje dužnika od preostalih obveza potpuna je novina našeg insolventijskog prava. Taj institut bio je nepoznat i u Njemačkom pravu do stupanja na snagu *Insolvenzordnung* (1997.) Iz njemačkog insolventijskog prava institut je posredno preslikao u naše pravo naše pravo američki sustav oslobođenja dužnika potrošača od preostalih obveza²⁰ . Ipak postoje određene koncepcijske razlike u uređenju tog instituta , pa ovisno o opredjeljenju oslobođenje može biti uređeno uz pristanak svih ili nekih stečajnih vjerovnika ili neovisno o pristanku stečajnih vjerovnika na oslobođenje. Primjerice američki *Bankruptcy law* omogućava oslobođenje od preostalih obveza i bez volje svih vjerovnika . Oslobođenje će po pravilima Stečajnog zakona biti uskraćeno na prijedlog stečajnog vjerovnika ili povjerenika samo zbog izriekom u zakonu nabrojanih razloga Nagodbe o dugu između vjerovnika i dužnika i inače su uređene općim pravilima obveznog prava, ali se po prvi puta ta materija sustavno uređuje i u stečaju. **Dužnik pojedinac može se po pravilima Stečajnog zakona osloboditi od svojih obveza prema stečajnim vjerovnicima koje su u stečajnom postupku ostale nenamirene.** Pretpostavka za oslobođenje da je provođenje likvidacijskog stečaja likvidacijom dužnikovog poduzeća , unovčenjem imovine i namirenjem vjerovnika u omjeru u kojemu je to bilo moguće te da je ostalo nenamirenih potraživanja stečajnih vjerovnika. Dodatno se zahtijeva da dužnik sve svoje zapljenive prihode iz narednih sedam godina da na raspolaganje radi naplate preostalih tražbina stečajnih vjerovnika. Po prirodi stvari oslobođenje od preostalih obveza nakon zaključenja stečaja dolazi u obzir ako prije toga vjerovnici nisu stečajnim planom ili jednoglasnom izjavom oslobodili dužnika od svih obveza. Odredbe o oslobođenju mogu polučiti koristi i stečajnim vjerovnicima i dužniku. Vjerovnici će kroz pravila o kontroli provođenja odluke o

²⁰ Prema objavljenim podacima The American Bankruptcy Institute broj stečajeva potrošača porastao je sa oko 350.000 u 1980. g. na preko 1.500.000 u 2001. g.. Veliki dio od tih postupaka iniciran je od strane dužnika upravo zbog beneficije oslobađanja od preostalih dugova nakon trajanja ustupa prihoda povjereniku na rok od šest godina

oslobođenju dobiti veću sigurnost ravnomjerne naplate iz dužnikovih prihoda , nego što bi to bilo moguće kod pojedinačnih ovrha . Dužnik će nakon sedam godina biti definitivno oslobođen svih obveza prema stečajnim vjerovnicima. Samo oslobođenje je svojevrsna zakonom uređena nagodba koja konačno ipak služi temeljnom cilju stečajnog postupka, skupnom namirenju vjerovnika.

Dopušteno je i u postupku koji se obustavlja zbog nedostatnosti stečajne mase osloboditi dužnika od preostalih obveza . I u tom postupku poznato je tko su vjerovnici, dobiven je pregled dužnikova imovinskog stanja, pa vjerovnici mogu procijeniti mogućnost naplate, a sud ima dovoljnu činjeničnu osnovu za donošenje odluke o prijedlogu dužnika. U tako završenom postupku naknadno pronađena zaplijenjiva imovina dužnika ima se podijeliti po pravilima za naknadnu diobu, ali može biti i razlogom opoziva oslobođenja od preostalih dugova.

Pravila za oslobođenje od obveza uređuju dva stadija : postupak donošenja odluke i postupak provođenja odluke o oslobođenju. Zakonom su uređeni i učinci prijenosa tražbina, te opoziv oslobođenja od obveza.

4. 3. 2. Tijela i sudionici u postupku donošenja i provođenja odluke o oslobođenju dužnika od preostalih obveza

Stečajni sudac kao općenadležno tijelo stečajnog postupka rješenjem odlučuje o prijedlogu dužnika za oslobođenje. Prije donošenja odluke na završnom ročištu će zatražiti mišljenje stečajnih vjerovnika i stečajnog upravitelja o dužnikovu prijedlogu. Dok traje vrijeme ustupa stečajni sudac je ono tijelo stečajnog postupka kojemu se sa prijedlozima mogu obraćati sudionici postupka. Nakon što istekne vrijeme trajanja ustupa ,stečajni sudac po službenoj dužnosti odlučuje o oslobođenju od preostalih obveza , ili pod uvjetima iz čl. 296. st. 2. SZ odlučuje na prijedlog kojega od stečajnih vjerovnika ili na prijedlog povjerenika o uskraćivanju oslobođenja dužnika od preostalih obveza.

Stečajni upravitelj zaključenjem stečajnog postupka u pravilu prestaje sa izvršavanjem svih svojih dužnosti. Samo iznimno će se javiti potreba za njegovim

sudjelovanjem za slučaj naknadne diobe, jer provođenje naknadne diobe nije u nadležnosti povjerenika.

Povjerenik ne spada u krug tijela stečajnog postupka²¹, kao što je to slučaj sa stečajnim upraviteljem, iako su pripisani isti opći uvjeti koje mora ispunjavati za postavljenje. Kao i stečajni upravitelj i povjerenik može biti samo fizička osoba koja je odvjetnik ili član javnog trgovačkog društva upisanog u sudski registar za obavljanje stečajnoupaviteljeske službe i koja ima visoku stručnu spremu i položen ispit za stečajnog upravitelja. Čini se da bi zakonodavac trebao razmisliti o izmjeni uvjeta za imenovanje povjerenika. Radi se o poslovima koji nisu istog karaktera kao što je posao stečajnog upravitelja, pa inzistiranje na stečajnoupaviteljskom ispitu ili svojstvu odvjetnika nije primjereno. Gotovo da nije poznat primjer u uporednom zakonodavstvu za tako stroge formalne kriterije za postavljanje povjerenika u stečaju ili povjerenika za potrebe postupka povodom oslobađanja dužnika od preostalih obveza.

Nema zapreke da sud stečajnog upravitelja koji je imenovan rješenjem o otvaranju stečajnog postupka ili kojim kasnijim rješenjem uz njegov pristanak postavi za povjerenika. Kako je dužnost povjerenika da u predvidivo dugom periodu od sedam godina obavlja povjerene mu obveze, a troškovi ne bi smjeli dovesti u pitanje svrhovitost postupka, osobu povjerenika potrebno je brižno odabrati. Povjerenik nije pod takvom stalnom paskom tijela stečajnog postupka i nužno je da to bude neovisna osoba. Nije poželjna ni prevelika bliskost sa dužnikom, jer je zadaća povjerenika štiti interese vjerovnika kroz dugo vremensko razdoblje. Stroga pravila o izuzeću stečajnoga upravitelja vrijede i za povjerenika. Pravo predlaganja povjerenika imaju dužnik i vjerovnik, time da se pod pojmom vjerovnika ima smatrati samo onaj stečajni vjerovnik čija tražbina nije u cijelosti namirena tijekom stečajnog postupka. Ostali stečajni vjerovnici doduše imaju procesnu poziciju sve do zaključenja stečajnog postupka, ali nema razloga priznati im pravni interes za predlaganje povjerenika. Odluka o postavljenju povjerenika sastavni je dio odluke o

²¹ U njemačkom insolventijskom pravu položaj povjerenika ponešto je drugačiji nego po pravilima Stečajnog zakona. U stečajnim postupcima nad imovinom potrošača i malih poduzetnika umjesto stečajnog upravitelja postavlja se povjerenik, koji kao ni stečajni upravitelj ne mora imati formalnu kvalifikaciju.

prijedlogu za oslobađanje, pa je u okviru žalbe protiv tog rješenja dopušteno pobijati i odluku o postavljenju povjerenika.

Povjerenik ima pravo na nagradu za obavljene rad i naknadu troškova po pravilima za nagradu i naknadu troškova za rad stečajnih upravitelja. Nagrada i naknada određuje se u skladu sa utrošenim vremenom te opsegom i složenošću njegova rada. Kada se odmjerava naknada, kao temelj se uzima procijenjeni ukupni iznos koji se prenosi radi namirenja. Ako iznosi koji su povjereniku isplaćeni za prethodnu godinu njegova djelovanja nisu dostatni ni za pokriće njegove minimalne nagrade, a dužnik ne doplati iznos koji nedostaje, iako ga je povjerenik pismeno pozvao, uz upozorenje na mogućnost uskraćivanja njegova oslobođenja od preostalih obveza, stečajni će sudac rješenjem uskratiti dužniku oslobođenje od preostalih obveza. Dužnik može sve do odluke suda ipak uplatiti nedostajući trošak i izbjeći uskratu oslobađanja. U zakonu nije riješeno tko će umjesto platežno nesposobnog dužnika pokriti troškove minimalne nagrade povjereniku, pa postoji opasnost da troškovi padnu na teret proračunskih sredstava suda.

Temeljna dužnost povjerenika je raspodjela uplaćenih iznosa vjerovnicima. Na njega se prenose zapljenjive tražbine dužnika na temelju dužnikove izjave. U tu svrhu povjerenik je dužan otvoriti posebna račun i o ustupu obavijestiti osobe koje su obveznici na plaćanje ustupljenih tražbina. Propust povjerenika da primljeni novac drži na posebnom računu može rezultirati zapljenom sredstava od strane povjerenikovih vjerovnika bilo u stečajnom ili ovršnom postupku nad imovinom povjerenika. U tom slučaju valja priznati izlučno pravo vjerovnicima radi čijeg namirenja su sredstva prenesena na račun povjerenika. Iznose koje primi u korist dužnika ili treće osobe povjerenik je dužan jednom godišnje podijeliti stečajnim vjerovnicima na osnovi završnog popisa. Za završni popis i diobu vrijede ista pravila koja vrijede za naknadnu diobu nakon zaključenja stečaja. Odredbom o dinamici podjele prikupljenih sredstava, odnosno pravilom o samo jednoj podjeli godišnje troškovi podjele se svode na minimumi i postupak podjele jednostavnije je podvrgnuti kontroli.

Obzirom da se oslobađanje odgađa na vrijeme od sedam godina, kroz to razdoblje dužnik može promijeniti više poslodavaca ili steći prava na druge zapljenjive prihode.

Povjerenik je dužan izvijestiti dužnikove poslodavce i druge dužnikove dužnike o ustupu , te u svrhu naplate poduzeti i mjere prisilne naplate u sudskom postupku.

Povjerenik je upućen u svom radu surađivati sa dužnikom, vodeći uvijek računa o zaštiti osobnog integriteta dužnika. On u pravilu ne vrši kontrolu dužnika , ali ga vjerovnici mogu na to ovlastiti uz plaćanje posebne naknade. Ako naknada izostane prestaje dužnost povjerenika na nadzor dužnika. O sadržaju svojih obveza dužnik se upoznaje na temelju rješenja o prihvaćanju prijedloga za oslobođenje od obveza, a dužan se pridržavati i onih obveza koje su mu izričito naložene zakonom (čl. 291 SZ).Potreba za redovitu kontrolu u pravilu ne bi trebala postojati, jer je samom dužniku u interesu da nakon isteka roka od sedam godina ishodi rješenje o oslobođenju od preostalih dugova. Ipak, ako postoji sumnja u povredu dužnosti ili ako je dužnik nezaposlen unatoč ponudi odgovarajućih poslova , povjerenik je ovlašten zatražiti dodatne informacije , a za slučaj ustanovljenja povrede obavijestiti vjerovnike . Pri procjeni da li je bilo povrede obveza dužnika povjerenik je dužan voditi uvijek računa o interesima namirenja stečajnih vjerovnika.

Nadzor nad radom povjerenika vrši se po pravilima za nadzor nad radom i opoziv stečajnog upravitelja , vodeći računa o specifičnostima postupka Povjerenika je ovlašten nadzirati stečajni sudac, ali ne i skupština i odbor vjerovnika. Naime zaključenjem stečajnog postupka prestaje rad tih tijela stečajnog postupka. Zato vjerovnici mogu izravno vršiti nadzor nad radom povjerenika, a prigovore na njegov rad mogu uputiti stečajnom sucu.

Skupština vjerovnika i odbor vjerovnika prestaju kao tijelo stečajnog postupka zaključenjem stečajnog postupka. Njihove se ovlasti iscrpljuju pravomoćnošću rješenja o zaključenju stečajnog postupka i donošenjem rješenja o prihvaćanju prijedloga za oslobođenje dužnika od preostalih obveza..

Vjerovnici do zaključenja stečajnog postupka ostvaruju svoja prava izravno ili kroz rad skupštine i odbora vjerovnika, ako je osnovan. Nakon zaključenja postupka svaki vjerovnik postupuje osobno u zaštiti svojih imovinskih interesa u namirenju. Tako su još za trajanja stečajnog postupka ovlašteni predlagati povjerenika (iako sud nije

dužan prihvatiti prijedlog), a tijekom narednih sedam godina ovlaštene su vršiti nadzor nad dužnikom u pogledu dužnikovih obveza vezanih uz oslobođenje. Vjerovnici imaju pravo biti saslušani od stečajnog suda prije donošenja rješenja o oslobođenju dužnika od preostalih obveza. I nakon donošenja rješenja o oslobođenju u daljnjem roku od godinu dana vjerovnici imaju pravo predložiti opoziv ako se naknadno utvrdi da je dužnik namjerno povrijedio koju od svojih obveza i time znatno onemogućio namirenje stečajnih vjerovnika. Ipak ograničenje za takav prijedlog postoji, pa stečajni vjerovnik može podnijeti prijedlog samo ako učini vjerovatnim razlog za opoziv i okolnost da prije pravomoćnosti odluke o opozivu nije znao za razloge. I za vjerovnike vrijedi kao i za povjerenika pretpostavka korektnog odnosa prema dužniku.

4. 3. 3. Postupak suda po prijedlogu za oslobođenje od preostalih obveza

4. 3. 3. 1. Aktivna legitimacija za podnošenje prijedloga

Prijedlog za oslobođenje podnosi dužnik stečajnom sucu u pisanom obliku najkasnije na izvještajnom ročištu (čl. 283. st. 2. SZ). Dopusšteno je prijedlog podnijeti zajedno sa prijedlogom za otvaranje stečajnog postupka. Prijedlog se može podnijeti neovisno da li je već tijekom postupka podnošen plan eliminacije dugova bilo kao stečajni plan ili drugi vid nagodbenog plana vjerovnika i dužnika, a dopušten je samo u svezi tražbina stečajnih vjerovnika, pa eventualni drugačiji prijedlog nije podoban za razmatranje. Izjava dužnika o prijenosu radi naplate mora biti bezuvjetna. Bilo kakav sporazum kojim se prijenos uvjetuje ili na drugi način ograničava nema pravnog učinka ako se njima ograničava ili onemogućava učinak izjave o ustupu (čl. 283. st. 3 SZ). Sadržaj izjave strogo je formalan. Dužnik mora u pisanom obliku izjaviti da sve svoje **založive tražbine** iz radnog odnosa ili druge odgovarajuće tekuće tražbine ustupa za vrijeme od sedam godina nakon zaključenja stečajnog postupka povjereniku kojega će odrediti stečajni sudac , a u slučaju da je takve tražbine založio trećemu navesti tražbinu, iznos i trećega. Iz izjave mora biti jasno da se ustupaju radi naplate sve sadašnje zapljenive tražbine ali i one buduće takve tražbine koje će dužnik steći u narednih sedam godina.

Dužnik mora uživati povjerenje vjerovnika i suda da će postupati savjesno i pošteno. Ocjena o njegovoj podobnosti za oslobođenje daje se na temelju njegovog ponašanja prije i za vrijeme stečajnog postupka , ali i za vrijeme trajanja roka od sedam godina . Sud ne pazi po službenoj dužnosti na karakteristike dužnika kao razlog za odbijanje prijedloga za oslobođenje. Vjerovnik koji oponira oslobođenju mora prijedlogom učiniti vjerovatnim koji od razloga za odbijanje oslobođenja (iz čl. 286 SZ)..

4. 3. 3. 2. Postupak suda po prijedlogu za oslobođenje od preostalih obveza

Stečajni sudac uzet će u razmatranje onaj prijedlog koji je u pisanom obliku podniet od strane dužnika, te kojemu prileži izjava dužnika da svoje založive tražbine iz radnog odnosa ili druge odgovarajuće tekuće tražbine ustupa za vrijeme od sedam godina nakon zaključenja stečajnog postupka povjereniku kojega će odrediti stečajni sudac. Ako je dužnik svoje založive tražbine već založio trećoj osobi treba to u izjavi navesti

Odlučujući o prijedlogu sud može :

-odbaciti prijedlog

.odbiti prijedlog

-prihvatiti prijedlog .

Sud će prijedlog odbaciti ako je podniet od neovlaštene osobe , ako je podniet nakon izvještajnog ročišta ili ima takvih nedostataka kao podnesak da se po prijedlogu ne može postupiti. Ako su nedostaci otklonjivi sud je dužan na odgovarajući način primijeniti pravila iz parničnog postupka te pozvati dužnika da ispravi prijedlog .

Ako sud nađe prijedlog podesnim za postupanje stečajni sudac će na završnom ročištu zatražiti mišljenje stečajnih vjerovnika i stečajnog upravitelja o dužnikovu prijedlogu. Mišljenje ima savjetodavni karakter, pa sud može , unatoč protivljenju , prijedlog prihvatiti.

Stečajni sudac odbit će prijedlog ako su kumulativno ispunjene slijedeće pretpostavke:

-ako je protivljenje prijedlogu za oslobođenje od preostalih obveza izjavio koji od stečajnih vjerovnika koji je učinio vjerovatnim postojanje zakonskih razloga za odbijanje i

-ako je sud u postupku sasvim izvjesno utvrdi da postoji koji od zakonom propisanih razloga za odbijanje prijedloga iz čl. 286 Stečajnog zakona.

Razlozi za odbijanje su :

1 .ako je dužnik pravomoćno osuđen zbog kaznenih djela protiv gospodarstva, prouzročenja stečaja ili oštećenja vjerovnika (ne i onih koja su brisana i kaznene evidencije)

2 **ili** ako je u posljednje tri godine koje su prethodile prijedlogu za otvaranje stečajnog postupka ili nakon toga namjerno ili iz krajnje nepažnje pismeno dao netočne i nepotpune podatke o svojim gospodarskim prilikama kako bi dobio kredit , primio plaćanja iz javnih sredstava ili drugih javnih obveza,

-3 ili ako je u posljednjih deset godina koje su prethodile podnošenju prijedloga za otvaranje stečajnog postupka ili nakon toga dužnik oslobođen od preostalih obveza ili mu je oslobođenje uskraćeno zbog njegova ponašanja,

4 . **ili** ako je dužnik u posljednjoj godini prije podnošenja prijedloga za otvaranje stečajnog postupka ili nakon toga namjerno ili iz krajnje nepažnje onemogućio namirenje stečajnih vjerovnika time što je preuzimao neprimjerene obveze , rasipao svoju imovinu ili bez izgleda za poboljšanje gospodarskog položaja odgađao otvaranje stečajnog postupka,

5. **ili** ako je tijekom stečajnog postupka namjerno ili iz krajnje nepažnje povrijedio svoje dužnosti obaviješćivanja i suradnje sa sudom (čl. 286. st. 1. SZ).

Lista daje široki spektar razloga za uskratu oslobođenja , a neki od razloga zahtijevat će tumačenja i stvaranja određenih standarda nepoželjnih ponašanja dužnika koja priječe sud da prihvati njegov prijedlog za oslobođenje. Općenito se može primjetiti da se pri donošenju odluke o oslobođenju tolerira blaga lakomislenost dužnika u gospodarenju i postupanju sa svojom imovinom, pa će se i

takav dužnik smatrati čestitim dužnikom vrijednim povjerenja u ispunjavanje obveza ta vrijeme trajanja ustupa.

Ako stečajni sudac utvrdi da ne postoje razlozi za odbijanje rješenjem će najaviti oslobađanje dužnika od preostalih obveza. U tom slučaju rješenjem će se odrediti da će dužnika osloboditi od preostalih obveza (čl. 287/1 SZ) pod uvjetom da dužnik ispuni svoje propisane obveze te da naknadno ne nastupi uskrata od oslobođenja . Istim rješenjem stečajni sudac će odrediti povjerenika na kojega prelaze založiva primanja dužnika u skladu sa izjavom o ustupu.

Pravo na žalbu protiv rješenja o odbijanju ima dužnik , a pravo na žalbu protiv rješenja o prihvaćanju prijedloga svaki stečajni vjerovnik koji se na završnom ročištu usprotivio tome da se dužnik oslobodi od preostalih obveza. Tek nakon što rješenje o oslobađanju postane pravomoćno stečajni sudac će rješenjem zaključiti stečajni postupak, a pravomoćno rješenje objavit će zajedno sa rješenjem o zaključenju stečajnog postupka.

4. 3. 4. Učinci rješenja o prihvaćanju prijedloga za oslobađanje

4. 3. 4. 1 Pravna priroda ustupa tražbina

Oslobađanje od preostalih obveza dužnika predstavlja po svojoj prirodi zakonski uređenu nagodbu dužnika i stečajnih vjerovnika. U okviru oslobođenja jedan od ključnih elemenata je prijenos dužnikovih založivih tražbina na povjerenika . Pravni temelj prijenosa je dragovoljna izjava dužnika , a rješenjem suda prijenos se samo dopušta. Za razliku od prijenosa umjesto isplate kod pojedinačnih ovrha u namirenju tražbine jednog vjerovnika, Stečajnim zakonom uređeni prijenos je prijenos radi naplate. Zato se odnosi povjerenika , dužnikovih dužnika (poslodavaca, obveznika na isplatu renti i sl.) i samog dužnika imaju ravnati prema općim pravilima obveznog

prava o prijenosu radi naplate (444 ZOO)²², pa obveza dužnika nije ispunjena samim prijenosom nego se gasi tek kada povjerenik kojemu su tražbine prenijete naplati potraživanje. Ako povjerenik realizira potraživanje ima pravo i dužnost izvršiti diobu stečajnim vjerovnicima prema završnom popisu. Ustupom potraživanje dužnika prema poslodavcu ili kojem odgovarajućem drugom dužniku na temelju rješenja stečajnog suca potraživanje stečajnog dužnika nije prešlo u imovinu povjerenika. Ono i dalje ostaje sastavnim dijelom imovine stečajnog dužnika. Ako povjerenik naplati od dužnikovih dužnika više od onoga što je potrebno za puno namirenje svih stečajnih vjerovnika u iznosima prema završnom popisu, dužan je višak vratiti stečajnom dužniku.

Dužnikov dužnik (poslodavac i dr.) ima pravo isplatiti potraživanje i dužniku i povjereniku. U oba slučaja dužnikov dužnik se isplatom oslobađa svoje obveze. To pravo ima i bez obzira što je od strane povjerenika izviješćen o izvršenom ustupu tražbine, kao posljedica spomenutog pravila da tražbina ustupom radi naplate ostaje u imovini stečajnog dužnika . Ipak ako bi stečajni dužnik primio uplate od svog dužnika i zadržao za sebe, teže bi prekršio svoje obveze , što može biti opravdanim razlogom za uskratu oslobođenja od preostalih obveza.

4. 3. 4. 2. Predmet ustupa

Predmetom ustupa su založive tražbine dužnika iz radnog odnosa ili druge odgovarajuće tekuće tražbine koje dužnik dragovoljno ustupa stečajnom povjereniku za vrijeme od sedam godina nakon zaključenja stečajnog postupka. Odredba zahtijeva dodatno tumačenje, jer je zakonodavac, čini se, imao u vidu **zapljenjive tražbine**, odnosno one tražbine na kojima je dopuštena ovrha radi namirenja novčanih potraživanja vjerovnika. Odgovarajuća odredba *Insolvenzordnung* propisuje da dužnik daje na raspolaganje u narednih sedam godina od zaključenja stečajnog postupka svoj zapljenivi prihod (par 287-*pfandbaren Forderungen*) Pojam zapljenjivih prihoda ne uključuje u sebi one prihode dužnika iz ugovora o radu ili slične prihode koji su izuzeti od ovrhe ili na kojima postoji ograničenje ovrhe u svrhu zaštite egzistencijalnog minimuma

²² Zakon o obveznim odnosima, NN br. 53/91,7391,111/93,107/95,7/96,91/96,112/9988/01 (Zakon o arbitraži)

dužnika.. S druge strane svaki dužnik može dragovoljno založiti bilo koju svoju tražbinu kojom može slobodno raspolagati , a koja je podobna za namirenje novčane tražbine. Po tom principu dužnik može dragovoljno založiti i cjelokupna primanja od poslodavca iz ugovora o radu ili odgovarajuća primanja, pa u tom slučaju ne vrijede ograničenja za pljenidbu. Prema izričitoj zakonskoj odredbi izuzeća ili ograničenja ovrhe unijeta u Ovršni zakon iz socijalnih razloga ne sprečavaju i ograničavaju mogućnost ovrhe, ako se radi o dragovoljnom zalaganju tražbina (267 /5 OZ) . Kako se rješenje suda temelji na dragovoljnoj izjavi dužnika, na povjerenika se po izričitoj zakonskoj odredbi prenose radi naplate sve založive tražbine u narednih sedam godina.

Odredba po kojoj je povjerenik dužan dužniku predati dio primljenog iznosa primjenjuje se tek nakon proteka četiri godine od pravomoćnosti rješenja o zaključenju stečajnog postupka , pa se postavlja pitanje uzdržavanja dužnika i osoba koje je on po zakonu dužan izdržavati. Jedini izlaz je primijeniti na primljene iznose pravila o stečajnoj masi pa dopustiti dužniku pravo isplate iznosa dovoljnih za izdržavanje dužnika i osoba koje je dužan izdržavati , a koje će mu omogućiti , obzirom na dotadašnje prilike, skroman način života (po pravilu iz čl. 274 SZ). Taj iznos predstavljao bi svojevrсни nezapljenivi prihod ,pa bi dužnik imao pravo i na povećanje iznosa ako dokaže da ranije određeni iznos nije dostatan za pokriće nužnih troškova života , pa da bi zbog toga postao korisnikom socijalne pomoći.

Dužnik izjavom prenosi na povjerenika samo određene vrste sadašnjih i budućih prihoda. Izjava se odnosi na sadašnje i buduće prihode iz radnog odnosa ili druge tekuće prihode kao što su mirovine, nadoknade zbog nezaposlenosti i slični prihodi. Dužniku nije zabranjeno ponovno otpočeti gospodarsku djelatnost. Prihodi iz gospodarske djelatnosti predmetom su ustupa samo utoliko ukoliko je dužnik iz tih prihoda dužan sam uplaćivati povjereniku odgovarajući iznos koji bi obzirom na okolnosti na tržištu rada prosječno zarađivao. Oni predstavljaju nadomjestak onoga što bi dužnik primao po ugovoru o radu, pa višak prihoda može zadržati za svoje potrebe. .Svako prikriivanje prihoda iz gospodarske djelatnosti i izbjegavanje uplata može biti razlogom uskrate oslobođenja od obveza.

Dužnik je u obvezi prenijeti na povjerenika i polovicu vrijednosti imovine koju stekne nasljeđivanjem ili s obzirom na buduće pravo nasljeđivanja (čl. 291/2 SZ).Odredba bi trebala stimulirati dužnike na prihvaćanje nasljedstva, jer je sam čin prihvaćanja nasljedstva osobni čin, pa povjerenik ne može prihvatiti nasljedstvo umjesto dužnika . S druge strane sprječava potencijalnu nelogičnu situaciju u kojoj se vjerovnici nedostatno namiruju iz redovnih prihoda , a nakon sedam godina dužnik ishodi oslobođenje od preostalih obveza neovisno o izmijenjenoj financijskoj situaciji.

Ostali budući dužnikovi trenutni i budući prihodi i povećanja imovine nisu od značaja za tijek postupka i konačno oslobađanje dužnika od preostalih obveza (dobici na igrama na sreću, pokloni i dr).

Ako je dužnik svoje založive prihode već založio prije otvaranja stečajnog postupka , prava založnih vjerovnika ostaju, ali ih je dužnik obavezan iskazati u izjavi o ustupu. Takva su prava bez učinka samo ako se po samom zakonu smatra da založno pravo prestaje ili ako je stečajni upravitelj ili koji od stečajnih vjerovnika uspješno pobio radnje dužnika temeljem kojih je zalog stečen, pa su bez učinka u odnosu na stečajnu masu.

4. 3. 4. 3. Prava vjerovnika za trajanja ustupa

Za trajanja ustupa **stečajni vjerovnici** se namiruju iz sredstava prikupljenih od ustupljenih prihoda dužnika. Isplatu obavlja povjerenik jednom godišnje prema završnom popisu. Tijekom trajanja ustupa nije dozvoljena ovrha u korist pojedinih stečajnih vjerovnika (290/1 SZ) .Svaki sporazum između dužnika ili drugih osoba i pojedinih stečajnih vjerovnika na osnovi kojega bi pojedini od njih stekao neku posebnu prednost ništav je. Poslodavac ili druga obvezana osoba može svoju tražbinu prema dužniku prebiti sa tražbinom iznosa obuhvaćenih izjavama samo ako bi prijeboj bio dopušten da je stečaj nastavljen. Oni stečajni vjerovnici koji nisu prijavili tražbine nemaju pravo namirenja iz prikupljenih sredstava niti pravo pojedinačne ovrhe iz drugih dijelova dužnikove imovine.

Vjerovnici tražbina nastalih nakon zaključenja stečajnog postupka mogu se namirivati samo iz one imovine dužnika koja nije predmetom ustupa ili koju dužnik nije dužan uplatiti temeljem dužnosti iz čl. 291. SZ.

4. 3. 4. 4. Okončanje postupka

Postupak oslobađanja dužnika od preostalih obveza može se okončati :

- punim namirenjem stečajnih vjerovnika prije isteka roka od sedam godina,**
- uskutom oslobođenja od preostalih obveza i**
- oslobođenjem dužnika od preostalih obveza.**

Puno namirenje stečajnih vjerovnika najmanje je izgledan ishod postupka. Ipak se može očekivati da će se u nekim slučajevima prilikom prilivom novca od prihvaćenog nasljedstva stvoriti mogućnost punoga namirenja svih stečajnih vjerovnika. Prijavu punog namirenja podnijet će sudu povjerenik ili sam dužnik. Zakon ne sadrži posebnu odredbu o postupanju suda u toj procesnoj situaciji. Smatram da će stečajni sudac, nakon što pribavi mišljenje povjerenika i stečajnih vjerovnika uvrštenih u završni popis, rješenjem obustaviti daljnji postupak. Učinak takvog rješenja je oslobođenje dužnika od onih dužnosti koje su mu nametnute za trajanja ustupa, te prestanak dužnosti povjerenika. Pravo na žalbu protiv takvog rješenja potrebno je dati stečajnim vjerovnicima i povjereniku.

4. 3. 5. Uskrata oslobođenja od preostalih obveza zbog povrede dužnosti dužnika

4. 3. 5. 1. Uskrata zbog povrede dužnosti dužnika

Materijalno pravne pretpostavke za uskratu oslobođenja od preostalih obveza povreda dužnosti dužnika i posljedično umanje namirenja stečajnih vjerovnika.

Najava oslobođenja od preostalih obveza dužnika nije i oslobođenje od obveza. Dužnik je podvrgnut posebnom režimu ponašanja za trajanja ustupa, a povreda dužnosti koja spriječava namirenje vjerovnika povlači za sobom kao posljedicu uskratu oslobođenja dužnika od preostalih obveza.

Tijekom trajanja ustupa dužnik je dužan :

1. baviti se primjerenim zanimanjem, i , ako je bez zaposlenja , potruditi se da nađe primjereno zanimanje , te ne smije odbiti primjereno zaposlenje ili obavljanje primjerene djelatnosti,
2. predati povjereniku polovicu vrijednosti koju stekne nasljeđivanjem ili s obzorom na buduće pravo nasljeđivanja,
3. bez odgode prijaviti povjereniku i stečajnom sudu svaku promjenu mjesta stanovanja ili mjesta zaposlenja,
4. ne smije zatajiti ni jedan iznos obuhvaćen izjavom o ustupu niti naslijeđenu imovinu
5. dužan je dati povjereniku obavijesti o svom zaposlenju i nastojanju da nađe zaposlenje, te o primanjima i imovini,
6. dužan je plaćanja radi namirenja stečajnih vjerovnika obavljati samo povjereniku , te ne smije ni jednom vjerovniku davati posebnu prednost (291/1 SZ).

Osim navedenih obveza propisana je i dužnost izvješćivanja i suradnje od strane dužnika

Povreda pojedine od navedenih obveza nema istu težinu , pa ostaje da sud temeljito ispita težinu povrede i objektivne posljedice po mogućnost namirenja .

Povreda koje od dužnosti ne povlači sama po sebi uskraćenje od oslobođenja od preostalih obveza. Ona ima za posljedicu opoziv samo ako je upravo zbog povrede dužnosti umanjeno namirenje. Za pokretanje postupka za uskratu dovoljno je da vjerovnik učini vjerovatnim umanjenje namirenja.

Formalna pretpostavka je obrazloženi pisani prijedlog vjerovnika u kojemu je učinjena vjerovatnom povreda dužnikovih obveza i posljedično umanjenje mogućnosti namirenja vjerovnika .

Odluku o uskrati oslobođenja od preostalih obveza donosi stečajni sudac nakon što brižljivo ispita razloge za uskratu. Samo dokazano objektivno umanjenje mogućnosti namirenja zbog povrede dužnikovih dužnosti kumulirano uz bitnu povredu dužnosti dužnika ovlašćuje stečajnog suca na uskratu od oslobođenja . Prije donošenja odluke o prijedlogu stečajni sudac saslušat će povjerenika, dužnika i stečajne vjerovnike. Dužnik je dužan dati obavijesti o ispunjavanju svojih dužnosti .

Ako dužnik izostane sa ročišta radi davanja obavijesti uskratit će se oslobođenje i bez ispitivanja daljnjih pretpostavki. U tom slučaju iznimno nije potrebno dokazivati niti da je povreda učinjena niti da je zbog povrede dužnikovih dužnosti postojala mogućnost umanjenja namirenja vjerovnika. Rješenje o uskrati objavljuje se , a pravo na žalbu imaju predlagatelj i dužnik.

4.3.5.2. Uskrata zbog nedostatnosti sredstava za pokriće minimalne nagrade povjereniku

Povjerenik svoju dužnost ne obavlja besplatno. On ima pravo na nagradu i naknadu troškova po pravilima za nagradu i naknadu troškova za rad stečajnog upravitelja. Ako priliv sredstava iz ustupljenih tražbina uplaćen za prethodnu godinu djelovanja povjerenika nije dostatan ni za pokriće minimalne nagrade povjereniku , nije opravdano očekivati da povjerenik nastavi obavljati povjereni posao. Povjerenik će pozvati dužnika da u roku ne kraćem od petnaest dana doplati potreban iznos, uz upozorenje na mogućnost uskrate oslobađanja od preostalih obveza. Prethodna godina djelovanja označava godinu dana njegovog djelovanja, i nije vezana uz kalendarsku ili poslovnu godinu.

Uskrata se određuje na zahtijev povjerenika. U postupku je dovoljno dokazati da uplaćena sredstva nisu dovoljna za pokriće minimalne nagrade povjereniku i da dužnik, iako pozvan i upozoren na posljedice, nije doplatio potrebnu sumu novca. Rješenje o uskrati sud će javno objaviti , a pravo na žalbu imaju povjerenik i dužnik.

4. 3. 5. 3. Uskrata zbog pravomoćne osude dužnika

Razdoblje trajanja ustupa predstavlja svojevrstu kušnju za dužnika. Na ishod postupka u pravilu utječu subjektivne i objektivne okolnosti koje nastupe nakon pravomoćnosti rješenja o najavi oslobođenja dužnika od preostalih obveza. Zakonodavac je iznimno propisao mogućnost uskrate i za posljedice ranijih dužnikovih radnji Ako dužnik između završnog ročišta i zaključenja stečajnog postupka ili za vrijeme trajanja ustupa bude pravomoćno osuđen zbog kaznenih djela protiv gospodarstva - prouzročenja stečaja i oštećenja vjerovnika, stečajni sudac će na prijedlog stečajnog vjerovnika uskratiti oslobođenje od preostalih

obveza (293/1 SZ). Obzirom da nije propisana obveza kaznenog suda da obavijesti stečajni sud o pravomoćnoj presudi protiv stečajnog dužnika, vjerovnici se na ovaj razlog uskrate mogu pozvati u roku od godinu dana od saznanja za osudu, time da je na svakom takvom vjerovniku teret dokaza o vremenu saznanja. Ako sud nađe da je prijedlog pravovremen i te utvrdi postojanje pravomoćne osude , dužan je uskratiti oslobođenje dužnika od preostalih obveza, bez obzira što nije bilo posljedičnog umanjenja mogućnosti namirenja stečajnih vjerovnika

4. 3. 5. 4. Pravne posljedice uskrate

Pravne posljedice uskrate tiču se svih sudionika . Postupak se u pogledu procesnih posljedica po sudionike vraća u stadij pravomoćnog zaključenja stečajnog postupka. Pravomoćnošću rješenja o uskrati prestaje dužnost povjerenika. On je dužan po pravilima koji vrijede za stečajnog upravitelja podnijeti izvješće o svom radu. Sredstva koja su se prikupila od posljednje podjele dužan je bez odgode podijeliti stečajnim vjerovnicima prema završnom popisu.

Dužnik se na temelju rješenja oslobađa svojih obaveza koje mu je zakon nametnuo . Izjava o ustupu založivih prihoda prestaje proizvoditi pravne učinke pa nakon pravomoćnosti rješenja dužnik stječe pravo raspolagati приходima koji su na temelju izjave bili prenijeti povjereniku. Dužnikovi dužnici nakon primitka obavijesti o prestanku pravne snage izjave o prijenosu tražbina na povjerenika svoju obvezu mogu ispuniti samo dužniku.

Stečajni vjerovnici koji su uvršteni u završni popis i koji su sudjelovali u postupku oslobođenja stječu pravo protiv dužnika pojedinca neograničeno ostvarivati svoje preostale tražbine. Oni stečajni vjerovnici čije su tražbine utvrđene i koje dužnik nije osporio na ispitnom ročištu, mogu protiv dužnika pokretati ovrhu na temelju rješenja kojim je njihova tražbina utvrđena. Sa neosporenom tražbinom izjednačena je tražbina osporavanje koje nije uspjelo(197 /2 SZ) Ostali vjerovnici koji spadaju u kategoriju stečajnih vjerovnika u materijalnom smislu, ali nisu uopće ili nisu

pravovremeno prijavili tražbine u stečaju, nemaju pravo ni nakon opoziva oslobođenja od preostalih obveza ostvarivati tražbine putem suda. Ako bi dužnik takve tražbine ipak ispunio, nije ispunio nedug, pa nema pravo na vraćanje danoga.

4. 3. 6. Oslobođenje od preostalih obveza

4. 3. 6. 1. Rješenje suda

Istekom trajanja ustupa od sedam godina stečajni sudac zakazat će ročište radi ispitivanja uvjeta za oslobođenje dužnika od preostalih obveza, Nakon što sasluša povjerenika , dužnika i stečajne vjerovnike, stečajni sudac odlučit će o oslobođenju.

Uskrata oslobođenja dužnika od preostalih obveza na kraju trajanja ustupa iznimna je mjera . O njoj sud može odlučiti samo na prijedlog aktivno legitimiranog predlagatelja i zbog strogo određenih razloga (296/2 SZ)..

Na prijedlog povjerenika stečajni sudac će uskratiti oslobođenje dužnika od preostalih obveza ako utvrdi da su povjereniku za posljednju godinu njegova djelovanja uplaćeni iznosu koji nisu dostatni ni za pokriće minimalne nagrade za rad , a dužnik, iako propisno pozvan i upozoren na posljedice, nije doplatio potreban iznos.

Na prijedlog kojega od stečajnih vjerovnika sud će uskratiti oslobođenje dužnika od preostalih obveza ako utvrdi koju od dužnikovi povreda obveza sa posljedičnim onemogućenjem namirenja stečajnih vjerovnika ili ako utvrdi povredu dužnikove obaveze davanja obavijesti o ispunjavanju dužnosti , kao i ako utvrdi postojanje pravomoćne osude dužnika za kazneno djelo protiv gospodarstva -prouzročenja stečaja i oštećenja vjerovnika počinjeno u vremenskom razdoblju između završnoga ročišta i zaključenja stečajnog postupka ili za vrijeme trajanja ustupa.

Oslobođenje dužnika od preostalih obveza predstavlja očekivani završetak dugog perioda trajanja ustupa. Ako nije bilo prijedloga za uskratu oslobođenja, ili je sud našao prijedloge za uskratu neutemeljenim , nakon saslušanja povjerenika, dužnika i stečajnih vjerovnika sud će osloboditi dužnika od preostalih obveza.

Rješenje o oslobođenju objavljuje se u Narodnim Novinama , a pravo na žalbu ima samo onaj stečajni vjerovnik koji je na ročištu izjavio protivljenje oslobođenju dužnika od preostalih obveza (296 SZ).

4. 3. 6. 2. Učinci oslobođenja

4. 3. 6. 2. 1. Učinci u odnosu na krug osoba koje zahvaćaju

Oslobođenje dužnika od preostalih obveza ima karakter sveobuhvatne zakonom uređene nagodbe stečajnih vjerovnika i dužnika pojedinca. Učinci oslobođenja tiču se ne samo sudionika u postupku (dužnika i stečajnih vjerovnika) nego u određenom segmentu i trećih koji nisu imali utjecaj na tijek postupka. Temeljni učinak oslobođenja od preostalih obveza ima na samog dužnika .

Dužnik se pravomoćnošću rješenja oslobađa preostalih obveza prema stečajnim vjerovnicima, pa čak i onima koji svoje tražbine nisu prijavili u stečajnom postupku. Oni , dakle , stečajni vjerovnici koji su prema dužniku u vrijeme otvaranja stečajnog postupka imali kakvu imovinsku tražbinu, gube pravo nenaplaćeni iznos ostvarivati prisilnim putem u kojem od ovršnih postupaka . Sama obveza ne prestaje oslobođenjem, pa dužnik koji stečajnom vjerovniku ispuni obvezu nema pravo od vjerovnika tražiti povrat danoga. Dužnik se , osim prema stečajnim vjerovnicima, oslobađa svojih obveza i prema sudužnicima, jamcima i regresnim ovlaštenicima na isti način kao i prema stečajnim vjerovnicima. Zato sudužnici, jamci i regresni ovlaštenici koji su izmirili dugovanje prema vjerovniku, ne mogu tužbom zahtijevati regres od dužnika.

Stečajni vjerovnici gube pravo prisilnog namirenja preostalih tražbina iz imovine dužnika .Učinak se proteže i na one vjerovnike koji nisu prijavili tražbine u stečajnu Obzirom da je oslobođenje od preostalih obveza isključivo nagodbeni odnos između stečajnih vjerovnika i dužnika (koji doduše pogađa i one koji nisu prijavili tražbine) , i učinci su ograničeni samo na te odnose. Stvarna i osobna jamstva za tražbine stečajnih vjerovnika ne gase se . Stečajni vjerovnici neovisno o oslobođenju dužnika od preostalih obveza zadržavaju pravo naplate tražbina od sudužnika i jamaca, kao i

pravo na naplatu iz sredstava osiguranja ako se prava tih vjerovnika temelje na predbilježbi upisanoj u zemljišnoj knjizi (297/2 SZ). To pravo naplate odnosi se i na suodgovorne članove dužnikove obitelji , koji mogu ishoditi oslobođenje samo u stečaju nad svojom imovinom ako po Stečajnom zakonu imaju pravo prijaviti stečaj svoje imovine.

4. 3. 6. 2. 2. Učinci u odnosu na vrstu tražbina kojih se dužnik oslobodio

Učinci oslobođenja dužnika od preostalih obveza gotovo su sveobuhvatni. Dužnik se oslobađa svih svojih obveza prema stečajnim vjerovnicima , osim onih izrijekom izuzetih. Od oslobođenja su izuzete samo obveze dužnika po osnovi namjerno počinjene nedopuštene radnje te novčane kazne i s njima izjednačene obveze dužnika (298 SZ) Oslobođenje od obveza proteže se i na kamate , time da se u ovom slučaju imaju u vidu kamate na tražbine nakon zaključenja stečajnog postupka, odnosno za trajanja ustupa²³.

4. 3. 6. 3. Opoziv oslobođenja dužnika od preostalih obveza

Dužnikovo namjerno prijevorno ponašanje koje je znatno onemogućilo namirenje stečajnih vjerovnika jedini je razlog zbog kojeg je dopušteno i nakon pravomoćnosti rješenja o oslobođenju dužnika od preostalih obveza opozvati oslobođenje. Postupak opoziva moguć je samo na prijedlog stečajnog vjerovnika podnijetog stečajnom sudu u roku od godine dana od pravomoćnosti rješenja. Pravodobni prijedlog je dopušten samo ako vjerovnik učini vjerovatnim razlog za opoziv i da prije pravomoćnosti rješenja nije znao za razlog. Aktivnu legitimaciju imaju svi stečajni vjerovnici koji su sudjelovali u postupku , bez obzira da li su izrazili protivljenje

²³ Lista tražbina kojih se dužnik ne može osloboditi po pravilima za stečaj je kratka i uglavnom se podudara sa takvom listom u njemačkom insolventnom pravu. Prema američkim pravilima za oslobođenje dužnika od obveza (discharge) lista "neoslobodivih " obveza je znatno duža i obuhvaća : određene poreze i kazne, dugove proizašle iz prijevora počinjenih od strane dužnika, dugove koje dužnik nije spomenuo, alimentacijska, uzdržavateljska i plaćanja potpore, dugove proizašle iz smišljenih i zlonamjernih nanošenja ozlijeda, zajmove za obrazovanje, dugovi nastali kao posljedica vožnje u alkoholiziranom stanju, dugovi koji nisu razriješeni u prethodnom stečajnom postupku, određeni dugovi nastali iz obveza prema bankama i sličnim institucijama

oslobođenju dužnika od preostalih obveza. Rješenje će sud donijeti i javno objaviti tek nakon što sasluša dužnika i povjerenika .

6. ZAKLJUČAK

Stečaj nad imovinom dužnika pojedinca kako je uređen u Stečajnom zakonu vjerovatno je prvi korak ka otvaranju mogućnosti provođenja stečajnog postupka nad imovinom svih fizičkih osoba. U odnosu na stečaj nad pravnom osobom postupak ima određenih posebnosti na koje je ukazano u radu. Odredbe o stečaju nad imovinom fizičkih osoba pretrpjele su najmanje izmjene u nekoliko novela , kojih smo bili svjedoci. Zato su te odredbe po svom sadržaju ostale bliske uzoru - njemačkom insolventijskom pravu. Utoliko će suci i stečajni upravitelji u tumačenju pojedinih pravila koristiti iskustva njemačkih sudaca .

Najviše dvojbi u provođenju stečajeva nad imovinom dužnika pojedinca nisu izazvale odredbe Stečajnog zakona, nego odredbe Zakona o obrtu , koje uređuju ograničenu odgovornost obrtnika za obveze nastale iz poslovanja obrta. U izlaganju su dana viđenja tog problema kako ga uglavnom tumače trgovački sudovi . Treba se nadati da će zakonodavac imati sluha i urediti pitanje odgovornosti na način koji je općeprihvaćen u modernim zakonodavstvima po pravilu da svatko odgovara za svoje obveze. .

Pojednostavljenju postupka svakako bi znatno pridonijelo utvrđivanje i propisivanje službenih formulara za pojedine sudske radnje kao i za podneske kojima sudionici

komuniciraju sa stečajnim sudom, kakvi već postoje u uporednom zakonodavstvu .
Na taj način osim instruktivne uloge formulari bi pridonijeli većoj učinkovitosti sudova
u rješavanju više tisuća nagomilanih stečajnih predmeta.

U Zagrebu, veljača 2004.

Viktorija Lovrić